

Ljudska

PRAVICA

»LJUĐSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 1. OKTOBRA
1934 # MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z »BORBO«

Tovariš Tito je obiskal petrovaradinsko trdnjavo

V njej je bil zaprt pred 41 leti

Novi Sad, 20. febr. Predsednik Tito v Novi Sad skupaj s tovariši Edvardom Kardeljem, Aleksandrom Rankovićem in Petrom Stambolićem, da bi obiskal petrovaradinsko trdnjavo, v kateri je bil tovariš Tito zaprt 1914. leta.

Takoj po prihodu so se gostje napotili v novosadsko jedno zdravilišče, kjer se jim je pridružil tudi tovariš Blažo Jovanović, ki se tam zdravi. Kmalu zatem sta se tovariši Tito in ostalim gostom pridružila tudi Paško Romac in predsednik MLO Todor Jovanović.

V restavraciji so tovariši Tito in ostalim gostom privedli prigrizke, zatem pa so se več kot eno uro razgovarjali, pri čemer sta tovariši Tito in Ranković govorila o svojih vtisih s poti v Indijo in Burmo. Pionir Vlado Šol je izročil tovarišju Titu v imenu kolektiva zdravilišča šopek cvetja.

Po odhodu iz zdravilišča je velika množica ljudi, ki so se medtem zbrali, privedla tovarišju Titu prisrčne ovacije. Iz zdravilišča se je tovariš Tito s svojim spremstvom napotil na petrovaradinsko trdnjavo.

»Glejte, tu so me zasliševali,« je pojasnjeval tovariš Tito, kazoč na veliko hišo, ki jo zdaj pre-ovzela je novosadski muzej, in prajeto. Komandant je bil sredi dvorišča vojašnice in jetniške. Tu so bili zaprti civilisti in vojakji.

Na sprehodu po trdnjavi je prišel na obzidje, s katerega je tovariš Tito je nekaj časa opa- spominjal se je sicerne podrobnosti o svojem bivanju v trd- varadinske hiše, je Tito točno pokazal poslopje poveljstva me-

sta. »Prav dobro se spominjam te hiše in majorja Junga,« je rekel.

Ko je Tito s svojim spremstvom prispel do predora, ki drži do celice, v kateri je bil zaprt, je le-tega takoj prepoznal. »Vem, da je bil tudi takrat ta predor zelo temačen,« je rekel Tito. Na zidu pri celici, v kateri je bil tovariš Tito zaprt, so postavili lani spominsko ploščo.

Ko so visoki gostje stopili v poslopje Agronomske fakultete, so bili v enem izmed oddelkov ravno izpiti iz kemije. Studentje so, ko so zagledali goste, vstali in pozdravili Tita z navdušenim ploskanjem.

Preden so stopili v laboratorij za poizkuse, je tov. Petar Stambolić navzoče duhovito opozoril: »Če so vam potrebna strokovna

pojasnila, se obrnite name, jaz sem agronom.« Ko je zvedel, da je na tej fakulteti vpisanih 230 študentov, medtem ko je imela lani zemunska Agronomska fakulteta samo 40 slušateljev, je tovariš Stambolić izjavil: »To je zelo dobro, saj so nam agronomi potrebni.«

Ko je tovariš Tito s svojim spremstvom zapušal trdnjavo, je na vprašanje dopisnika, kakšni so njegovi vtisi po tolikih letih, smeje pripomnil: »Boljši kot so bili leta 1914. Zdaj se nekako drugače počutim.«

Ob odhodu iz trdnjave je množica Novosadčanov tople pozdravila tovariša Tita. Potem ko se je nekaj časa mudil v Petrovaradinu, je tovariš Tito s svojim spremstvom odpotoval iz Novega Sada. A. Vačić

KRIZA V FRANCIJI

utegne vplivati na bonnski zvezni zbor da bo odgodil ratifikacijo pariških sporazumov

OD STALNEGA DOPISNIKA »BORBE«

Bonn, 20. febr. V četrtek ob 9. bo predsednik bonnskega zveznega zbora dr. Gerstenmayer v Bonnu začel parlamentarno razpravo o pariških pogodbah, (tako imenovano drugo branje). Prijavilo se je 48 govornikov. Vsak poslanec bo našel na svoji poslanski klopi poročilo parlamentarnega odbora, obsegajoče 75 tiskanih strani. V njem stranke vladne koalicije priporočajo poslancem, naj glasujejo za pariške pogodbe, vtem ko socialdemokratska opozicija poudarja svoje stališče; po katerem noben poslanec, ki želi združitev Nemčije in ublažitev napetosti na svetu, ne sme glasovati za pariške pogodbe.

Mnenja o posarskem sporazumu so bolj opredeljena. Svobodni demokrati, večina poslancev stranke beguncev, pa tudi nekaj poslancev iz vrst krščanskih demokratov niso zadovoljni s posarskim sporazumom in bodo najbrž glasovali proti njemu ali pa se bodo glasovanja vzdržali. Vzlic temu je v zveznem zboru zagotovljena večina glasov tudi za posarski sporazum.

V Bonnu menijo, da bo bližnja debata doslej največja v bonnskem zveznem zboru. Kot govorniki iz vladnih klopi, ki bodo po potrebi zagovarjali pariške pogodbe, so napovedani kancler Adenauer, minister za gospodarstvo Erhardt, minister za notranje zadeve Schröder, minister za finance Scheffer, minister za posebna vprašanja Strauss in vladni pooblaščenec za vojaška vprašanja Theodor Blank.

Ni še znano, ali se bo takoj po plenarni debati (po drugem branju) začelo glasovanje o pariških pogodbah. Po poslovniku zveznega zbora lahko tako imenovano tretje branje (to se pravi glasovanje in dokončno ratifikacija) za nekaj časa odgode. Kanclerjeva stranka krščanskih demokratov meni, da bi bilo treba takoj preiti na glasovanje o pariških pogodbah, vtem ko namestnik svobodni demokrati (tudi stranka vladne koalicije) zlasti pa socialni demokrati zahtevati od zveznega zbora, naj glasovanje o pariških pogodbah odgodi.

V Bonnu ne izključujejo mož-

nosti, da bodo odgodili dokončno ratifikacijo (to se pravi tretje branje), če bo položaj v Parizu še zmeraj tako negotov kakor je zdaj. Vzlic optimističnim izjavam je bonnska vlada zelo zaskrbljena spričo dogodkov v Parizu. Vsi dosedanji mandatarji so se sicer izrekli za nujno ratifikacijo pariških pogodb, vprašanje pa je, kdaj in kako bo potekala ratifikacija v Parizu. Izključena tudi ni možnost, da bi mandat za sestavo vlade dobil, če bi je sedanji mandatar ne mogel sestaviti, tudi kak nasprotnik pariških pogodb. Ta negotovi pariški položaj povzroča pravzaprav bonnski vladi hušji glavobol, kakor notranji odpor proti nemški obožovitvi, čeprav tudi tega odpora ne smemo podcenjevati.

Politični krogi v Bonnu pričakujejo, da bodo prišli socialni demokrati pred zvezni zbor z osnutkom deklaracije o združitvi Nemčije oziroma s predlogom, naj bi zvezni zbor zahteval od bonnske vlade, da bi vztrajala pri zahodnih državah na sklicanju konferenca štirih o Nemčiji na podlagi zadnjih sovjetskih predlogov. Svobodni demokrati in poslanci nemških strank so v tem smislu že pripravili svoj načrt.

Misel, da bi vladne stranke skupaj z opozicijo v četrtek stopile pred zvezni zbor z osnutkom skupne deklaracije, je splavala po vodi spričo odpora kanclerjevih krščanskih demokratov.

Rade Vujočić

PRED KONFERENCO SEATO V BANGKOKU

FORMOZA NE BO NA DNEVNEM REDU pač pa glavna skrb bangkoške konference

OD STALNEGA DOPISNIKA »BORBE«

London, 20. febr. — Konferenca osmih dežel, članic manilskega pakta, ki se bo začela v sredo v Bangkoku, bo po mnenju tujkajšnjih političnih krogov hkrati ugodna priložnost za izmenjavo mnenj med ameriškim zunanjim ministrom Dullesom in Anthony Edenom o vprašanju Formoze. Vprašanja Formoze in otokov vzdolž kitajske obale niso uradno na dnevnem redu te konference, ki bo trajala tri dni, vendar pa se bo začela v času, ko potiska zaostrenost na Kitajskem morju ta vprašanja daleč v ospredje daljnjezhodne problematike.

Poročilo ameriške administracije, da bodo ZDA sodelovale v

obrambi otokov Kemoja in Macuja, je vzbudilo v Londonu negotovne občutke. V Foreign Office se niso uradno komentirali tega sklepa ameriške vlade, čeprav pravijo, da Velika Britanija še zmeraj čuti potrebo, da bi nadaljevala prepričevanje, da je treba odstraniti neposredne vzroke sedanje napetosti. Angliška vlada ni pripravljena sodelovati v obrambi otokov Kemoja in Macuja, če bi se ZDA zapletle v takšno akcijo.

Razen vprašanj, vezanih na organizacijo in funkcioniranje pacifiškega pakta, ki je začel veljati večeraj, ko so deponirali ratifikacijske instrumente osmih držav v zunanjem ministertvu v Manili, si imata Dulles in Eden med štirimi očmi marsikaj povedati. Najbrž bosta skupaj s prizadevanjem, da bi odstranila sedanja medsebojna trenja, proučila tudi možnosti v zvezi z akcijo na Kitajskem morju. Eden se bo razgovarjal z Dullesom o teh vprašanjih na podlagi stališča, ki so ga sporazumom določili na konferenci dežel Britanske skupnosti in po katerem naj bi se akcija za poravnavo spora v zvezi s Formozo in otoki na obali razvijala s posredovanjem Indije in Sovjetske zveze, in sicer na tajnih pogajanjih.

Na konferenci v Bangkoku bodo obravnavali v okviru organizacijskih vprašanj pakta ustanovitve tajništva in stalnega vojaškega odbora. Najbrž bodo odobrili mnenje, da bodi tajništvo čim manjše telo. Stalni vojaški odbor naj bi imel sedež v Bangkoku. Tri članice pakta, Avstralija, Siam in Filipini, se baje zavzemajo za upostavitve vojaških sil po vzoru NATO v Evropi.

S tem pa se ne strinjajo ostale dežele, zlasti ZDA.

Posebno pozornost bodo na konferenci v Bangkoku posvetili vprašanju, kako bi vskladili akcije proti tako imenovani »notranji subverziji« na prostoru, ki ga pakl obravnava kot področje svoje »pristojnosti«. Po mnenju londonskih krogov naj bi konferenca »določila načrt za ohranitev miru v Južnovzhodni Aziji«. Pojem »notranje subverzije« je pač širok pojem in omogoča različne razlage in akcije. Z odobritvijo dejavnosti takšne vrste bo pacifiški pakl očrtno dobil značaj ideološko pobarvane zveze. Kaj razumejo posamezne članice pakta pod notranjo subverzijami, se še ni dovolj pokazalo.

V Londonu menijo, da je to področje dejavnosti ena najtežavnih nalag osmih držav. Sodelovanje v okviru pakta na tem torišču bi bilo potrebno, hkrati pa je sluhati tudi mnenje, da bi utegnla upostavitv skupnega telesa, ki bi opravilo v sklad in širilo »protikomunistično propagando«, več škodovati kakor koristiti.

Na konferenci v Bangkoku bodo obravnavali tudi gospodarsko pomoč. Najbrž bodo sklenili dejavnost na tem področju nadaljevati prek agencij, kakor sta načrt Colombo in ameriški program pomoči na podlagi »četrtičke«.

D. Blagojević

Faure skuša sestaviti vlado na osnovi široke nacionalne unije

Pariz, 20. febr. (AFP). Novi mandatar Edgar Faure, ki skuša zdaj rešiti krizo francoske vlade, se je danes razgovarjal s socialističnim prvakom in prejšnjim mandatarjem Christianom Pineaujem.

Faure, ki je že snoči začel svoje protokolarne obiske, se je danes sestel še z drugimi političnimi osebnostmi. Obiskal je predsednika poslanske zbornice. Zatem se je dolgo posvetoval z bivšim ministrskim predsednikom Mendès-Franceom. Prav tako se je telefonično razgovarjal s častnim predsednikom zbornice Herriotom in prvakom ljudskega republikanskega gibanja Pflimlinom. Sestel se je tudi z bivšim ministrskim predsednikom Antoinom Pinayem.

Po sestanku s Faureom je socialist Pineau novinarjem izjavil, da je Faure povabil socialiste, naj sodelujejo v njegovi vladi.

Pariz, 20. febr. (AFP). Danes opoldne je mandatar Edgar Faure v govoru po radiu zatrdil, da se skupine nacionalnih strank lahko sporazumejo o programu, ki ga namerava predložiti. Rekel je, da bo poiskal formulo za sestavo nove francoske vlade na temelju široke nacionalne unije. Želim reči, je dejal, da se moje delo nanaša na ta splošni problem in da pripisujem veliko manjši pomen razdelitvi posameznih resorov ali vprašanju, kakšno bo razmerje med posameznimi skupinami v vladi. Faure je posebej poudaril delikatnost francoskega političnega položaja spričo krize, ki traja že 15 dni.

Popoldne je novinarjem izjavil, da upa, da bo jutri ali v terek dopoldne lahko odgovoril predsedniku republike Cotyju, ali sprejme mandat.

Naši pravniki na obisku v Franciji

Pariz, 20. febr. (AFP). Davi je prispela v Pariz jugoslovanska delegacija pravnikov, ki jo vodi tajnik Zveznega izvršnega sveta Veljko Zeković in predsednik beograjskega MLO Miloš Minić. Na železniški postaji so jo sprejeli jugoslovanski veleposlanik Srdjan Prica in svetnik veleposlanštva kakor tudi mnogi francoski predstavniki. Franco-Robert, pooblaščenec ministrstva za notranje zadeve.

Po prihodu delegacije v Pariz je tajnik Zveznega izvršnega sveta Veljko Zeković rekel novinarjem:

»Zelo smo zadovoljni, da se običajno Francijo. Naša delegacija, sestavljena iz politikov in pravnikov, bo lahko izmenjala pričični smislo, da bo ta obisk pri- pomogel k poglobitvi političnih

Protest zaradi zaplembe avstrijskih listov

Dunaj, 18. febr. (Tanjug). — Zveza avstrijskih časopisnih založnikov je poslala poziv kanclerju Raabu, naj v Zavezniškem svetu za Avstrijo protestira, ker so sovjetske okupacijske oblasti zaplenile več števil avstrijskih dnevnikov. V zadnjem času so sovjetski organi v svoji coni dvakrat prepovedali širjenje socialističnega glasila »Arbeiter Zeitung«, ko je pisala o krizi sovjetske vlade in objavila karikaturo o odstopu Malenkova.

Zbiranje kitajskih sil okrog kuomintanških obalnih otokov

Tajpeh, 20. febr. R. Predstavnik kuomintanškega glavnega štaba je danes izjavil, da se je položaj ob kitajski obali nasproti Kemoju zaostril. Po kuomintanških informacijah so Kitajci koncentrirali vzdolž obale 250.000 ljudi, povečali bližnja letališča in uredili okrog 400 topniških postojank.

Tajpeh, 20. febr. (Reuter). Vojaške oblasti na Formozu so potrdile vesti, da so kitajske čete zasedle vse štiri manjše nebranjene otoke v bližini kitajske obale. Otoki so približno 20 km oddaljeni od otoka Nanči, ki je še v rokah kuomintangovcev.

Tajpeh, 20. febr. (AFP). Kuomintanško obrambno ministertvo je objavilo, da so kuomintanška letala danes potopila tisočono kitajsko vojno ladjo, poškodovala eno izkrcovalno ladjo in osem

džunk. Bombniki so v več zaporednih valovih napadli kitajske topniške postojanke na Tačenu, kjer so prvič naleteli na hud zaporedni ogenj protiletalskega topništva. V Tajpehu tudi izjavljajo, da so Kitajci na Tačenskih otokih doslej zbrali 2000 vojakov.

Britanija za unik kuomintangovcev s Kemoju in Macuja

Washington, 20. febr. (AP). »Evening Star« je objavil poročilo o zahtevi britanske vlade, naj bi otoka Kemoj in Macu prepustili Kitajski. V svojem komentarju o tem pravi, da bi takšno angleško stališče utegnlo izzvati odkrit razdor med ZDA in Veliko Britanijo, kar bi nedvomno koristilo le skupnim nasprotnikom obeh dežel.

RAČUNI ANGLEŠKIH KONSERVATIVCEV

z volitvami pred potekom sedamje mandatne dobe Spodnje zbornice

London, 20. febr. (Tanjug). Sodeč po čedalje številnejših izjavah konservativnih poslancev kaže, da bi utegnile biti parlamentarne volitve v Veliki Britaniji že letos. V konservativni stranki čedalje bolj prevladuje razpoloženje, da ne bi čakal do poteka petletne dobe Spodnje zbornice, ker je po mnenju vladnih poslancev politična konjunktura zanje zdaj zelo ugodna. Za to, da ne kaže čakati do leta 1956, naštevajo konservativci uspehe, ki jih je vlada dosegla v zadnjih treh letih. Med drugim navajajo večje pokojnine, več hiš, ukinitev racionirane preskrbe, velike načrte o razvoju atomske energije v industrijske namene, reorganizacijo uprave nacionalizirane premogetne industrije, da bi se prilagodila atomski dobi, prihranke v vojnem proračunu in obljube, da bo Anglija v kratkem spet doživela pravo blaginjo. Več vodilnih konservativnih politikov si prizadeva prepričati Winstona Churchilla, da bi bilo zelo pametno, da bi razpisali volitve.

Konservativci so prepričani, da bi v primeru novih uspehov v zunanji politik ob spretnem manevriranju v parlamentu z razpisom volitev že v letošnjem letu ne le obdržali oblast, marveč da bi dobili tudi prepričljivo večino v novem parlamentu. Te svoje nade podpirajo tudi s pretiravanjem trenj v laburistični stranki. Konservativci si bodo nedvomno prizadevali, da bodo kar najbolj zaostriili spor, ki je nastal med laburisti o določitvi političnega stališča do razgovorov velesil o Nemčiji.

Resolucija, ki jo je predlagal Bevan s podpismi še nad sto laburističnih poslancev z zahtevo po razgovorih o združitvi Nemčije pred ratifikacijo pariških sporazumov, je še zmeraj na dnevnem redu laburistične stranke. Ze v minulem tednu je laburistična parlamentarna skupina z 93 proti 73 glasovom sklenila, da takšne resolucije ne bo predložila. Na sestanku v torek naj bi laburisti določili skupno stališče do obožovitve Nemčije. Nekateri laburistični poslanci zahtevajo, naj bi zagrozili z sankcijami vsem, ki so se pridružili Bevanu. Večina laburistične parlamentarne skupine je zadnje dni Be-

vana kritizirala in obsojala, da neti razdor v stranki. Nekateri konservativni poslanci bi želeli, da bi prišla Bevanova resolucija prihodnji teden na glasovanje v Spodnjem domu, da bi izid potrdil razkol v laburistični parlamentarni skupini o sklicanju konference velesil o Nemčiji. Ko je Bevan pred tremi dnevi govoril o svoji resoluciji, je poudaril, da so zamudili priložnost, da bi obnovili enotnost laburističnega gibanja. Zdaj gre laburistični parlamentarni skupini za to, da bi preprečila razkol, da bi odstranila nasprotja med pristajali in nasprotniki neogibno potrebne konference s Sovjetsko zvezo in da bi strnila svoje vrste, da bi čim enotneje nastopila v morebitni predvolilni kampanji.

Vremenska napoved

Vremenska napoved za ponedeljek, 21. febr. 1955: Sprva še nekaj snežnih padavin, nato precej oblačno in hladno vreme z delnimi razjasnitvami. Snežne razmere v Sloveniji, dne 20. febr. 1955: Ljubljana 5 cm; Ptuj 38 cm; Jezersko 28 cm; Slovenj Gradec 23 cm; Maribor 30 cm; Postojna 10 cm; Novo mesto 12 cm.

OBCNI ZBOR DRUSTVA EKONOMISTOV LJUBLJANE

Ekonomisti za poglobitev študija politične ekonomije

Enotna zahteva po ločtvi pravnega in ekonomskega študija ter po specializaciji

Ljubljansko Društvo ekonomistov, ki je v pretekli dobi pokazalo lep napredek in danes razvija svoje delo v vrsti sekcij ter združuje nad 300 članov, je večerajšnji občni zbor združilo z zanimivim delovnim in študijskim programom. Na temelju obsežnega referata društvenega predsednika prof. inž. Staneta Krašoveca o današnjih problemih ekonomskega študija se je razvila štiriurna zanimiva razprava, ki so se je udeležili tudi predstavniki društev ekonomistov in ekonomskih fakultet iz Beograda, Zagreba, Sarajeva in Skoplja.

Prof. Krašovec je v svojem referatu najprej poudaril, da so potrebe naše ekonomije in naših podjetij zelo raznovrstne. V obsežnem študijskem programu naših ekonomskih fakultet je težko najti predmet, ki ne bi bil potreben vsaj za nekatere ekonomske poklice. Ta program pa preveč obremenjuje študente in otežuje študij v smeri poglobitve. Univerze bodo lahko vzgajale dobre ekonomiste in jih usposabljale za nadaljnji razvoj le, če bodo izpolnjeni nekateri bistveni pogoji. Ekonomske znanosti morajo biti samostojna disciplina, ne pa privesek drugih znanosti in fakultet. Ekonomski študij terja samostojnost in neodvisnost fakultete. Gotovo so tudi ekonomistu potrebni elementi prava, toda študij prava v celoti je za ekonomista nepotrebná obremenitev, za študijsko smer politične ekonomije pa celo škodljiv, ker navaja študenta k povsem drugačnemu načinu mišljenja in raziskovanja, se pravi na ocenjevanje pojavov po pravnih normah. Šolanje ekonomistov tudi v inozemstvu ni nikjer — razen v Franciji — vključeno v šolanje pravnikov.

Tudi sicer je treba študente ekonomije razbremeniti od prevelikega števila predmetov, če hočemo, da se bo poglobil na akademski način v osnovni predmet ali v skupino osnovnih predmetov. Za tak študij pa je poleg kvalificiranosti in razbremenjenosti učnih moči potreben tudi tesnejši kontakt s študentom. Sedanji sistem študija daje študentu enciklopedični pregled vsega ekonomskega in komercialnega znanja in pomožnih disciplin, pri povprečno intenzivnem študiju pa študentu ne omogoča, da bi se globlje posvetil eni izmed temeljnih ekonomskih disciplin, zlasti temeljnemu študiju politične ekonomije, ali pa študiju ekonomske podjetnosti. Zato bi kvalitativno mnogo pridobili, če bi se študent med študijem razbremenil tistih področij, ki jih v svoji bodoči smeri zaposlitve lahko pogrša in če bi mu dali možnost, odločiti se za nadaljnji študij bodisi v smeri politične in nacionalne ekonomije ali pa v smeri ekonomske podjetnosti in morda še v smeri financ, kredita in revizije. Takšna koncentracija in usmeritev študija naj bi se začela s tretjim letnikom, podobno kakor se že uvaja na beograjski fakulteti, le z večjo razbremenitvijo.

Prof. Krašovec je postavil referent, so se pred občnim zborom na ožjih sestankih pojavili pomisleki iz vrst pravnikov. V razpravi na občnem zboru je prof. dr. Pretnar kot pravnik sicer v načelu priznaval potrebo ločitve ekonomskega študija od pravnega, vendar je hkrati poudarjal potrebo širšega pravnega študija za ekonomiste. V nadaljnji diskusiji, katere se je udeležilo veliko število govornikov, je prišlo do izraza enotno gledanje, da je nujno potrebna osamosvojitve ekonomskih fakultet in da je pravni študij ekonomistu po-

na ekonomski fakulteti so koplo pozdravili tudi mladi ekonomisti absolventi ekonomske fakultete, ki so govorili iz lastnih izkušenj.

V svojih zaključnih izjavah tudi referent prof. Krašovec ni odklanjal misli, da bi morda zadostovala v naši državi ena sama fakulteta, ki bi gojila študij v smeri politične ekonomije, hkrati pa je poudaril, da tudi ne bi prišlo do težav, kadar bi se ekonomist s študijske smeri politične ekonomije posvetil delu v podjetjih, saj niso redki primeri, da so se tudi tehniški razvili v odlične praktične ali v teoretične ekonomiste.

F. S.

PRED SEŠTANKOM SVETOVNE KONFERENCE ZA ENERGIJO

Ustanovitev Nacionalnega komiteja za elektrotermijo in elektrokemijo

Zveza strojnih in elektrotehničnih inženirjev ter tehnikov Jugoslavije se je že začela pripravljati na organizacijo svetovne konferencie za energijo (WPC), ki bo 1957 v Beogradu. Za ta sestanek, katerega se bo udeležilo kakih tisoč do dva tisoč strokovnjakov za razne panoge elektroenergije iz vseh dežel na svetu, pripravljajo jugoslovanski strokovnjaki svoja dela iz ožje in širše energetske problematike. Razen tega bodo na sestanku prebrali obširen referat o vodnih silah Jugoslavije, na katerem naši strokovnjaki delajo že več let. Da bi čim bolj vskladali razvoj vodnih in kalorijčnih energetskih virov v deželi in uporabo elektroenergije v termične namene, je Zveza strojnih in elektrotehničnih inženirjev in tehnikov Jugoslavije na nedavnem plenumu v

mislja se bo ukvarjala tudi z izdelavo perspektivnega plana.

To kaže, da sodi v pristojnost dela te komisije cela vrsta zelo važnih gospodarskih problemov, od ureditve obravnavanja teh problemov. Za uspešno gospodarskega sistema pa uspešno obravnavanje teh problemov je zlasti važna, da komisija in podkomisije ne poznajo svoje naloge ozko, kakor da gre za časovno odstranjevanje te ali one pomanjkljivosti v sistemu, temveč se morajo ukvarjati s temeljitejšim obravnavanjem gospodarske problematike. Predvsem mora komisija začeti analizo kvantitativnih odnosov v deželi, ne pa izohedično ločilo nadaljnje dela. Kako nas ovrta pomanjkanje temeljitih analize kvantitativnih odnosov v deželi, najbolj priča razprava o komunah, v kateri ta problem običajno obravnavajo z vidika sedanjih kvantitativnih odnosov, ne pa perspektivno, s stališča bodočih odnosov v gospodarstvu.

Poseben problem, s katerim se bo ukvarjala komisija, so cene. V zvezi s tem je bila poudarjena potreba, da skupnost zavestno vpliva na gibanje cen. Prav tako je treba spremljati tudi medsebojne odnose med njimi in vpliv le-tega. Za to delo bi bilo treba angažirati razen zavodov za planiranje, tudi inštitute, morebiti pa tudi posebne skupine strokovnjakov. Komisija se bo ukvarjala tudi z gospodarsko politiko in načelno ob-

Umetno namakanje Kumanovskega polja

Načrte za umetno namakanje Kumanovskega polja v LR Makedoniji so že izdelali. Namakanje bi zajelo od 68.000 ha, kolikor je v tem okraju obdelovalne zemlje, kakih 20.000 ha. Hkrati bi zgradili na tem področju tudi hidrocentrale. Naravnih padev vode bi lahko izkoristili, za njen pogon. Ta prva dela bi zajela tudi zgraditev vodovoda za Kumanovo. Jez bodo kmalu začeli graditi. Podnebje in kakovost zemlje bosta omogočila, da bodo na Kumanovskem polju pridelovali več industrijskih rastlin, zgodnjega sadja in sočivja. Sušna leta so doslej to onemogočala.

Tudi posadka »Dinare« nagrajena

Upravni odbor Jugoslovanske linijske pločve je podelil člane posadke motorne ladje »Dinara«, ki je spremljala predsednika Tita v Indijo in Burmo. Pohvaljena je bila za uspešno izpolnjeno nalogo na tem potovanju. Upravni odbor pa je nagradil vse člane posadke z izrednim 14 dnevним dopustom.

V Varaždinu so obnovili gledališče

Varaždin, 20. febr. Danes je bila v Varaždinu svečana otvoritev dograjenega in preurejenega gledališča. Otvoritve so se razen številnih javnih in kulturnih delavcev udeležili tudi predsednik Sabora Hrvatske dr. Vladimir Bakarić, predsednik Republiškega sveta Sabora dr. Zlatko Dizdarević, predsednik Izvršnega sveta Božidar Maslarić, predstavniki Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti in drugi.

Prvi kongres jugoslovanskih planincev bo aprila v Zagrebu

Sarajevo, 20. febr. (Tanjug). Na dvodnevem zasedanju v Sarajevu je plenum Planinske zveze Jugoslavije sklenil, da bo prvi kongres planincev Jugoslavije v Zagrebu 9. in 10. aprila t.l. S tem kongresom bodo hkrati proslavili tudi 90-letnico planinarstva v naši deželi. Planinska zveza Jugoslavije bo zahtevala, kot je sklenil plenum, naj bi njenim članom odobrili popust za skupna potovanja z vlakom.

USTANOVljena JE ZVEZA OBRTNIŠKIH ZBORNIC JUGOSLAVIJE

Beograd, 20. febr. (Tanjug). Danes so v Beogradu ustanovili Zvezo obrtnih zbornic Jugoslavije. Na ustanovnem občnem zboru, katerega so se razen predstavnikov republiških obrtnih zbornic udeležili tudi predstavniki Zvezne državnega tajništva za gospodarstvo, Centralnega odbora sindikata obrtnih delavcev Jugoslavije, državnih tajništva za gospodarstvo Srbije ter Bosne in Hercegovine in Zveze obrtnih združenj Srbije, je bilo poudarjeno, da bo ta Zveza vključevala delo pri obravnavanju problemov obrtništva in da bo državnim organom predlagala, kako bi te probleme uredila. Poudarjeno je bilo tudi, da bo Zveza obrtnih zbornic posvetila posebno pozornost izboljšavanju obrtniške proizvodnje in vzgoji obrtnega naraščaja.

V poročilu iniciativnega odbora je poudarjeno, da je združevanje obrtnih organizacij v našem gospodarskem razvoju nujno. Prav tako je bilo poudarjeno, da socialistične gospodarske organizacije čedalje bolj postajajo prevladujoči čimnikelj v celotni obrtniški proizvodnji Jugoslavije.

Izraženo je bilo tudi mnenje, da bi morale obrtne zbornice bolj kot doslej biti instrument nadaljnje vključevanja obrti v socialistično gospodarstvo.

Velika Morava 6 m nad normalo

Beograd, 20. febr. (Tanjug). Velika Morava je pri Cupriji nocoj narasla na več ko 6 m nad normalo. Vrhunec tega naraščanja pričakujejo okrog polnoči. Enote JLA in prebivalci Cuprije so delali danes ves dan, da bi napravili večji nasip na levem bregu Morave, kjer je bilo davi v vseh Jovcu in Ostrikovcu poplavljenih okrog 400 hiš.

Pri Varvarinu Morava ne narašča več, potem ko je dosegla 530 cm nad normalo, medtem ko niže od Cuprije še nadalje narašča in sicer po 2 cm na uro. V Republiški upravi za vodno gospodarstvo pravijo, da je to doslej največje naraščanje Velike Morave.

Belgijski pisatelj v Pančevu

Pančevo, 20. febr. (Tanjug). V Pančevu je prispel belgijski pisatelj Claude Spaak, ki je s sorprogo prisostvoval svečani krstni predstavi svojega dela »Roža vetrov«, ki ga je prevedel Slobodan Damjanović. Člani Drame pančevskega gledališča so danes uprizorili to delo v Beograjskem dramskem gledališču.

VOJNI PREGLED

Pomen in moč manevra

V založbi »Vojno delo« je izšla v januarju razprava generala Peka Dapčevića z naslovom »Pomen in moč manevra«. Gre za temeljito analizo izkušenj iz NOV ter iz prve in druge svetovne vojne in vojne na Koreji. V raznih opisih manevrov prikazuje general Dapčević ob spetniti uporabi posameznih misli to. Tita značaj naše vojne, s tem pa tudi našo strategijo in taktiko, ki je dosegla to. Pisce obravnava pravih odnos in splošne možnosti naših enot glede na stopnjo njihove izvežbanosti, discipline, oborožitve itd. Na izpolnitve posameznih taktičnih nalog. In pravilno upravljanje, da je bilo nujno potrebno medsebojno prilagoditi vojno s taktiko in taktiko z vojsko. V razpravi pisec obširno obravnava moralne in politične čimnikelj. »Manevri in operacije v naši vojni so imeli v strateškem, operativnem in taktičnem smislu solidno in moralno čvrsto politično podlago, ki se je globoko prepletala z vojnimi akcijami in vsaki poseben bitki in operaciji in ki je malone vedno vplivala na potek operacij in sodeloval njihovi pozitivni izidi in smisli.

za uspeh v posameznih akcijah. To je priložnost pečet akcij tako v smislu operativnega razmaha kakor tudi v smislu hitrosti prodiranja, stopnje živostnosti in posameznih bitkah, čisto pa tudi dosegajo same operacijske itd. Samo če pravilno razumemo moralni in politični čimnikelj, lahko tudi razumemo in domemo veličastni boj naših enot na Neretvi in Sutjesci ter na stoterih drugih močih. Pisce daje temu čimniklju posebno mesto in s temeljitim poznavanjem poudarja naporno in zaslugu Partije v polaganju političnih temeljev ne le med vojno, marveč tudi v medvojnem obdobju, v šolanju kadrov, ki so lahko stopili na čelo oboroženega ljudstva, in v vzgoji širokih delovnih množic.

Ko daje pisec pravo mesto političnemu čimniklju in Partiji, seveda ugotavlja, da »bo tisti, ki ne razume, da je taktika in strategija Partije v naši narodnoosvobodilni vojni kakor ne nikjer drugje, v ljudski realistični revoluciji priložnost pečet taktiki in strategiji vodstva vojskarih in revolucionarnih množic, kot »vzgoja človek videl samo taktične ali sedes tudi operativne uplode vojne kot lobene drugo od druge, ne pa povezane in enotne, kakršne so v resnici bile. Tak človek torej ne bo razumel ne našega splošnega strateškega manevra (kakor ga med vojno

niso razumeli sovražniki) ne vojske, ki ga je vzorno opravil.« Glavni poudarek v razpravi je na manevru in njegovi moči in v tem oziru so je pisec posredilo to zelo nazorno prikazati. Na mnogih primerih narodnoosvobodilne vojne, daje na primerih iz prve in druge svetovne vojne ter iz vojne na Koreji je pisec dokazal, da je spretnost zmage v vojni v spretni uporabi manevra, toda takšnega manevra, ki po vsebini in obliki v celoti ustreza določenemu položaju — taktičnemu ali strateškemu — to pomeni, da je moral biti manever, da bi lahko prišel do polnega izraza, v skladu s možnostmi in sposobnostmi lastnih enot, da je moral slediti na temeljitem spoznavanju stanja sovražne vojske in na odkrivanju njegovih slabih strani. Od tega je bila odvisna tudi določitev smeri obrambne vrste boja in oblike manevra.

V analizi narodnoosvobodilne vojne ter v operacijah srbske in črnogorske vojske v letih 1914 in 1915 vidi pisec — kar obdela pozneje tudi v posebnih poglavjih — moč za boj silkejšega proti močnejšemu in brezobzirnemu okupatorju, vidi moč, sredstvo in metode za boj proti sovražni vojni tehniki. Le-ta dobi pravo vlogo, toda človeku, ki naj uporabi to tehniko in ki naj se brani pred njo, pripisuje pisec največji pomen. Nekateri bralci, ki ne poznajo dovolj razvoja sedanj JLA, bi lahko pomislili, da so bile morda metoda raznih manevrov v NOV samo izkušnje, prenesene iz srbske in črnogorske vojske iz prve svetovne vojne. Z opisovanjem večjih in uspešnih manevrov v srbski in črnogorski vojski v prvi svetovni vojni pisec ne misli prikazati kakih čvrste povezavnosti JLA s tema vojskama — v smislu teoretične izvežbanosti, ker smo začeli našo vojsko organizirati šele po razpadu stare jugoslovanske. Tu je treba iskati skupne izkušnje naših narodov iz prve in druge svetovne vojne; ko se ves narod zaveda, zakaj bilje boj, ko bilje osvobodilno vojno, vojno za svojo neodvisnost, tedaj lahko ne glede na svojo številčnost, moč in vojno tehniko stave v sebi dovolj moč, da se postavi agresorju po robu; in ne samo, da se mu postavi po robu, marveč da ga spretno manevri tudi razbije, da ga premaga. Mar ni podobno med vrsto obramb in ofenziv leta 1914 in 1915 v srbski in črnogorski vojski proti Avstro-Ogrski, Nemčiji in Bolgariji z vrsto obramb in ofenziv NOV in POJ v narodnoosvobodilni vojni? Mar niso bile te vojske v obliki vojn, čeprav so bile številčno slabše in slabše oborožene, brez zadostne munije, hrane itd. Kos dolga potovanja bojov? Mar niso zadajale udarcev in mar niso naposled premagale sovražnika? Mar ni presojala srbska vojska področja podobno kakor mi v NOV? Branila je ozemlje, ko pa je videla, da bi lahko s »strovo vrstno obrambo tudi sama kot vojska lazinila, tedaj je ta majhna srbska vojska zapustila ozemlje in se sprotimil čez albanske gore, da se je potem v novo pojavila na »lovsni fronti? Mar se ni najti pred njimi? Mar so naše enote zapustile eno svobodno ozemlje in zavzele dru-

Odgovori na vprašanja o novem plačnem sistemu

ALI JE MOČ PODALJŠATI ROK ZA SESTAVO TARIFNEGA PRAVILNIKA

V uredbi o spremembah in dopolnitvah uredbe o plačah je predvideno, da morajo gospodarske organizacije sestaviti tarifne pravilnike in pravilnike o normah najkasneje do 1. aprila. Uredba izrecno poudarja, da tega roka ni moč podaljšati. Toda v nekaterih gospodarskih organizacijah so pričeli tarifne pravilnike sestavljati precej pozno. Zato je nastalo vprašanje, ali je ta rok moč podaljšati. Strokovnjaki v Zvezi komisiji za plače sodijo, da roka za sestavo tarifnih pravilnikov niti moč podaljšati. Nasprotno pa lahko rok za sestavo pravilnikov o normah podaljša republiška komisija za plače na prošnjo gospodarske organizacije, in sicer v primerih, ko določanje

ALI JE V AKORDU MOČ DOVOLITI VEČ KOT OSEMURNO DELO

V več gospodarskih panogah, kjer je nemogoče uveljaviti norme na vseh delovnih mestih in kjer so uvedli akord, vprašujejo, ali je možno delo podaljšati na več kot osem ur. Strokovnjaki sodijo, da je v takšnih primerih možno dovoliti, da bo delo trajalo tudi več kot osem ur.

ALI BODO NORME VPLIVALE NA KAKOVOST IZDELKOV

V dosedanj razpravi o uveljavljenju novih predpisov o plačah so mnoge gospodarske organizacije izrazile dvom, da bo nagrajevanje na podlagi delovnega učinka negativno vplivalo na kakovost izdelkov.

Ta bojazen je neupravičena, kajti izpolnitev norme je povezana ne samo s povprečnim delovnim učinkom, ki ga je moč doseči na delovnem mestu ob normalni uporabi strojev in orodja, temveč tudi z določenim kakovostjo. Če bodo norme tako zasnovane, potem ni bojazni, da se bo kvaliteta posameznih proizvodov poslabšala.

ALI DOBIJO VARČEVALNE PREMIJE TUDI DELAVCI, KI DELAJO PO NORMAM

Nekatero gospodarske organizacije so vprašale, ali lahko dobijo premije za prihranek materiala, za boljšo uporabo strojev in boljšo kakovost vsi tisti, ki ne plačajo delo. Ne, ne glede na to, ali so plačani po času ali po učinku.

ALI DOBIJO VARČEVALNE PREMIJE TUDI DELAVCI, KI DELAJO PO NORMAM

Fo novih predpisih lahko dobijo premije sleherni delavec, ki kaj prihrani pri delu, ne glede na to, ali delo po času ali po normi.

ČEZURNO DELO VODNEGA OSEBJA SE NE PLAČA

Mnoge gospodarske organizacije so vprašujejo, ali ima tudi vodilno oseboje (direktor, šef računovodstva, tehnični vodja, vodja komercialnega oddelka in drugi, ki so po tarifnem pravilniku določeni za vodje) pravico do plačnega čezurnega dela. V zvezi komisiji za plače poudarjajo, da vodilno oseboje je pravica iznova. Nova uredba o plačah to izrecno prepoveduje.

ALI DOBIJO VARČEVALNE PREMIJE TUDI DELAVCI, KI DELAJO PO NORMAM

Fo novih predpisih lahko dobijo premije sleherni delavec, ki kaj prihrani pri delu, ne glede na to, ali delo po času ali po normi.

ALI DOBIJO VARČEVALNE PREMIJE TUDI DELAVCI, KI DELAJO PO NORMAM

Fo novih predpisih lahko dobijo premije sleherni delavec, ki kaj prihrani pri delu, ne glede na to, ali delo po času ali po normi.

ALI DOBIJO VARČEVALNE PREMIJE TUDI DELAVCI, KI DELAJO PO NORMAM

Fo novih predpisih lahko dobijo premije sleherni delavec, ki kaj prihrani pri delu, ne glede na to, ali delo po času ali po normi.

ALI DOBIJO VARČEVALNE PREMIJE TUDI DELAVCI, KI DELAJO PO NORMAM

Fo novih predpisih lahko dobijo premije sleherni delavec, ki kaj prihrani pri delu, ne glede na to, ali delo po času ali po normi.

Generalni podpolkovnik MIHAJLO APOSTOLSKI

MINULI TEDEEN PO SVETU

TRI KRIZE

Kriza na Daljnem vzhodu zaradi Formoze ter kriza v Arabski ligi zaradi zapovedanega iraško-turškega pakta in še kriza francoske vlade - vse tri so dominirale minulih tednih v mednarodnem položaju.

Na Kitajskem morju

V Formozni ožini je bilo v zadnjih dneh v glavnem mirno. Zlote pa evan- gelizacijske operacije. Tudi diplomatske operacije so stopile v ozadje.

V Franciji

Tudi tretjemu mandatarju, Christianu Pineauju se ni posrečilo sestaviti vlado. Po Pineauju in Pflimlinu, ki nista niti zahtevala investiture, je kazalo, da se je Pineau najbolje približal svojem cilju.

Ne samo to. Ždal ni nič več jasno, kateremu političnemu prvu se bo v razmerah, kakršne so zdaj v francoskem parlamentu, posrečilo sestaviti trajnejšo vlado.

Tisk malone brez izjeme nenehno kritizira parlament in duca njegovih političnih grupacij. Pri tem zahteva reformno volilnega zakona in vidi izhod z goljufijo v preganjanju političnih sil.

V četrtek se bo v nemškem zveznem svetu začela razprava o pariških sporazumih. Zunanje-politični odbor jih je že sprejel. Uvod v to razpravo pa je velika politična kampanja po deželi.

Na eni strani so Adenauer in njegovi demokristjani, na drugi socialistični in sindikalni prvaki. V zadnjih dneh so priredili mnogo mitingov z gesli za nemško oborožitev in pariške sporazume ter proti njim.

Pomembno je, da so liberalci in poslanci nemške stranke predlagali zunanje-političnemu odboru, naj bi takoj po ratifikaciji pariških sporazumov zahtevali razgovore s Sirijem. To se razlikuje od Adenauerjevega stališča, po katerem bi razgovori s Sirijem prišli v poštev šele po dokončnem uveljavitvenju sporazumov.

Kolikšnega pomena je ta akcija, bomo šele videli. Toda mar to dejansko ne pomeni približevanja pogojni ratifikaciji pariških sporazumov?

O. Miličević

Proslava kostariške zmage v San Joséju

Proslava kostariške zmage v San Joséju

Cene kruha in pariške pogodbe

Erhardtovi obeti za pomiritev zaskrbljene javnosti

(OD STALNEGA DOPISNIKA »BORBE«)

Ministri bonnske vlade, ki se ukvarjajo z gospodarstvom, so imeli 14. februarja posebno konferenco, posvečeno »gibanju cen«. Odkar je namreč morebitna oborožitev Zahodne Nemčije zbudila nove nade gospodarskih krogov, cene hitro naraščajo.

Zakaj prav pekarne?

Res je, da so »kmetijske organizacije« (te organizacije imajo pravzaprav kmetijstvo v rokah), poslale v začetku februarja narodnim poslancom in posameznim ministrom grozilo pismo, v katerem pravijo, da bodo zvišale cene živil, če ne bi sprejeli njihovih zahtev (ugodnejši pogoji prevoza).

Cene kruha so začele naraščati že jeseni (do 10 penigov pri kg), najprej na Doljnem Saškem, potem na Bavarskem, nazadnje pa še na Westfalskem in v Hesenu. Gospodinjje so skušale bolj kotirati peke, ki so prodajali kruh dražje, pa ni nič pomagalo.

Preplah se je začel zaradi podražitve kruha in drugih živil, čeprav bistvo vprašanja ni v tem. Zato je bonnska vlada povabila peke v Bonn na razgovor.

Preplah se je začel zaradi podražitve kruha in drugih živil, čeprav bistvo vprašanja ni v tem. Zato je bonnska vlada povabila peke v Bonn na razgovor.

Res je, da so »kmetijske organizacije« (te organizacije imajo pravzaprav kmetijstvo v rokah), poslale v začetku februarja narodnim poslancom in posameznim ministrom grozilo pismo, v katerem pravijo, da bodo zvišale cene živil, če ne bi sprejeli njihovih zahtev (ugodnejši pogoji prevoza).

Industrijski fevdalizem

Sindikalni teoretik prof. Agartz je uporabil to ime za nov pojav v Nemčiji. Med lanskimi stavkami za zvišanje mezd se v letu 1954 slišal glas proti podražitvi kruha in živil.

Zato je malo upanja, da bi ta široko razboznani vladni šboj proti naraščanju cen kaj zalegel.

prostoVOLjno dajali delavcem socialno pomoč v obliki stanovanj ali organiziranja lanišnih pokopinskih blagajin in podobno. To je dalo Agartzu povod, da je imenoval te industrijske fevdalce, ki dobrotno dajejo tlačanom drobne bogate žetve.

Statistika kaže, da so znašale mezde v nemški industriji predlanskim samo 18,4% proizvodnih stroškov. Lani v februarju je padla ta vsota na 15,9%, zaradi stanka pa se je v novembru znova dvignila na 17,6%.

Teh 0,5% socialne pomoči ni velika vsota, vendar pa povzroča sindikatu lud glavobol. »To je črv, ki gloda delavsko entuzijazo, pravijo sindikati. Zato sindikat napada na »vrednostne fevdalce« v imenu svobode osebnosti kot ljudi, ki skušajo s popuščanjem zaslužiti delavce in jih odtrgati od njihovih organizacij.

Malo upanja

Minister Erhardt često in rad govori o »liberalizaciji« in »liberalnem nemškem gospodarstvu«. Poznavalci razmer pa trdijo, da bi temeljita analiza zunanje trgovine pokazala, da liberalizira bonnska vlada samo toliko, kolikor to ustreza zahtevam nemške industrije, in da gre pri toli hvaljeni liberalizaciji pravzaprav samo za budno in čvrsto strogost naznanja trgovino.

TEŽKA INDUSTRIJA in spremembe v vladi Sovjetske zveze

OD POSEBNEGA DOPISNIKA »BORBE«

Po zasedanju Vrhovnega sovjeta in spremembi v vladi SZ tu mnogo govore in pišejo o pospeševanju živinoreje in o nadaljnjem razvoju težke industrije. To dojuje je bilo med drugim odločeno tudi za nepričakovane spremembe na področjih položajih. Vztrajanje na teški industriji in na odstranitvi težej za kakršnem koli pospeševanju lahko napoti človeka na misel, da je bil napad na »vulgarnizatorje temeljnega gospodarskega zakona socializma« in na »služne ekonomiste pravzaprav povod, da so se izoblikovala nekatera gledišča, ki naj bi bila po mnenju tukajšnjih političnih krogov neprimerno bolj škodljiva, kakor nekaj člankov v strokovnih revijah in predavanj ne posebno uglednih ekonomistov v dokaz ozkemu krogu poslušalcev.

V nekaterih strokovnih revijah so bili objavljeni članki z napadi na omenjene ekonomiste, ki so stali na stališču, da bi težki industriji nikakor ne smeli dati prednosti. Malo pozneje je »Pravda« ostro obračunala z mnenji, ki je treba lahkotno industrijo, kmetijstvo, živilsko industrijo in proizvodnjo izdelkov široke potrošnje razvijati hitreje, ali pa jim dati celo prednost pred teško industrijo. Skupina kritiziranih ekonomistov, ki so nastopili neodvisno drug od drugega, je menila, da je napočil čas, ko ni več treba pospeševati težke industrije, češ da je bilo to potrebno samo, dokler je bila deželna industrijsko zaostala.

»Pravda« je podprla zahtevo po pospeševanju težke industrije s citati iz Lenina in Stalina, češ da brez težke industrije tudi »ni razvoja v ostalih gospodarskih panogah, ker je težka industrija temelj obrambe dežele, važen

zlasti zdaj, ko se kapitalisti v nekaterih deželah pripravljajo na novo vojno.« Napad na skupino ekonomistov pa menda ni vplival dovolj prepričljivo. Malo prej so se namreč časniki še zmeraj zavzemali za pospeševanje proizvodnje blaga za široko potrošnjo. Polagoma pa so začeli čedalje bolj poudarjati pomen težke industrije kot izhodišča vsega gospodarskega razvoja.

Kakor je že običaj, je zvedela javnost za plenum CK KP SZ, ki je bil od 25. do 31. januarja, šele potem, ko je bil že končan. Plenum je začel zasedati dan potem, ko je bil objavljen v »Pravdi« članek, v katerem so bili delno pojasnjeni vzroki nepričakovanih političnih dogodkov. Poročilo prvga tajnika CK KP SZ, ki je dalo ton vsemu plenumu, pa je bilo objavljeno v moskovskem tisku dan pred zasedanjem Vrhovnega sovjeta, na katerem je Malenkov odstopil. Na plenumu in na zasedanju Vrhovnega sovjeta so obravnavali še druga vprašanja, govorili pa so tudi o teški industriji. Sekretar CK KP SZ Hruščev je na plenumu še srditeje napadel skupino ekonomistov kakor »Pravda«. »Partija«, je rekel Hruščev, »smatra za svojo glavno nalogo razvoj težke industrije, ker sloni na njej razvoj ostalih gospodarskih panog. Če bi zavrlj njen razvoj, bi napravili samomor, izpodkopal bi ce-

lotno industrijo, s tem pa tudi lahko. To bi pomenilo, da bi zavili s poti industrializacije naše dežele, ki bi jo spremenili v privesek svetovnega kapitalističnega sistema.

Hruščev je tudi poudaril, da se je »treba čuditi, da nekateri ekonomisti še niso doumeli splošno znanega nauka marksizma in leninizma, katerega pravilnost je potrdil ves razvoj socialistične graditve v SZ«. Na koncu je rekel, da se je treba boriti proti tistim, ki menijo, da se lahko zdaj zadovoljimo z doseženo ravni težke industrije in da je treba glavno skrb posvetiti nalogam lahke in živilske industrije.

Prve besede, ki jih je spregovoril novi predsednik sovjetske vlade maršal Bulgarin na zasedanju Vrhovnega sovjeta, so bile posvečene težki industriji. V imenu vlade se je zavezal, da bo ena njegovih glavnih nalog uresničiti linijo Partije - razvoj vseh panog težke industrije. Maršal Bulgarin je lahko govoril z veliko avtoriteto o pomenu težke industrije za obrambo dežele in to je tudi storil tako, da je opozoril na izkušnje iz druge svetovne vojne. Tudi minister za finance Zverev je v poročilu o državnem proračunu za leto 1955 zagovarjal velike izdatke za težko industrijo, češ da je njen pospešeni razvoj bil in je odločilna naloga v graditvi socializma in uspešnem razvoju sovjetske industrije.

Vsi govorniki, ki so govorili v poročilski razpravi, so povedali nekaj o pomenu težke industrije. Vsi so podprli zahtevo po njeni okrepitevi, češ da mora imeti prednost pred ostalimi panogami gospodarstva. Spriču vsega tega dobri človek približno sliko in pride do zaključka, da je vzrok, da posvečajo temu vprašanju toliko pozornosti, najbrž globlji in da ne gre samo za »škodljiva« gledišča nekaterih ekonomistov.

Davor Čulić

Na Bliznjem vzhodu

Tudi na Bliznjem vzhodu je vladala nepovprečnost. Prezgodaj je padel, kdo bi mislil, da se bo v Arabiki ligi zmagali tisti, ki vztrajajo pri arabski entuzijazi ali nasprotno. Obe straji sta bili aktivni.

Prezgodaj je padel, kdo bi mislil, da se bo v Arabiki ligi zmagali tisti, ki vztrajajo pri arabski entuzijazi ali nasprotno. Obe straji sta bili aktivni.

Obisk iz Francije

Pariz, 20. febr. (AFP). Generalni direktor agencije France Presse Jean Marin bo prispel v Beograd. Njegov obisk v Jugoslaviji je v zvezi z desetdnevno ustanovitveno beograjskega biroja agencije. V klubu jugoslovanskih novinarjev bo predaval o tehnični organizaciji AFP.

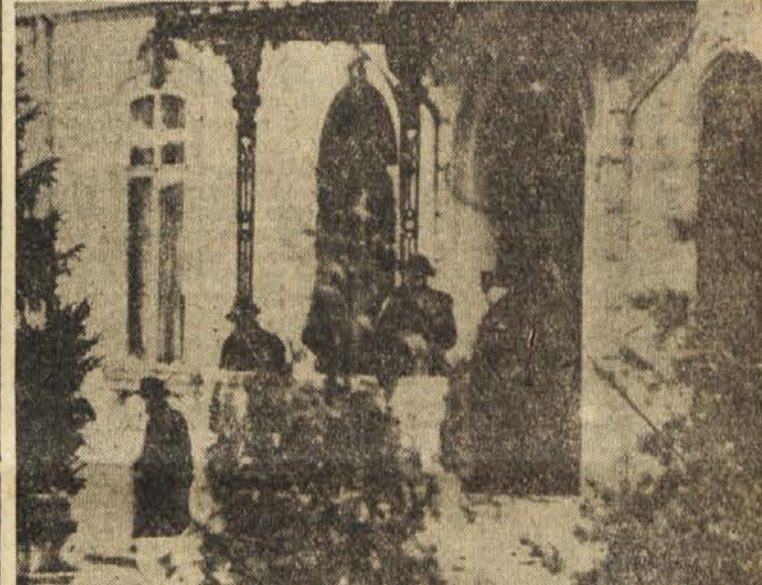
ATTLEE O PEREČIH MEDNARODNIH PROBLEMIH

London, 20. febr. (AFP). Vodja britanskih laburistov Clement Attlee je izjavil danes v Castlu, da vključitev Zahodne Nemčije v zahodnoevropsko obrambo ne bi onemogočila pogajanja med Pomorje in združitvi Nemčije. Attlee je poudaril, da nasprotje ne bi to nevarnost odstranilo. »Z rekel Attlee, »toda to ne pomeni, da moramo vselej pritruditi njihovim nazorom. Enako želimo

Govorec o nevarnosti, ki grodičloveštvo spriču uporabe vojničkov bombe v morebitni vojni, mednarodno pogodbo, s katero Američani želimo sodelovati,« je rekel Attlee, »toda to ne pomeni, da moramo vselej pritruditi njihovim nazorom. Enako želimo

Govorec o nevarnosti, ki grodičloveštvo spriču uporabe vojničkov bombe v morebitni vojni, mednarodno pogodbo, s katero Američani želimo sodelovati,« je rekel Attlee, »toda to ne pomeni, da moramo vselej pritruditi njihovim nazorom. Enako želimo

Tačenskih otokov so komintangovci odpeljali tudi vse orožje in strelivo

Incident v Bernu: napadalcu zapuščajo romunsko poslanstvo, v katerem so bili nad 48 ur zabarikadirani

Ameriška pšenica za SZ?

New York, 20. jan. (Tanjug). Minister za kmetijstvo ZDA Benson je v zvezi z akcijo nekaterih krogov v Washingtonu, da bi ZDA podarile Sovjetski zvezi večje količine pšenice, izjavil, da je o tem govoril s predsednikom Eisenhowerjem, Benson ni hotel pojasniti Eisenhowerjevega stališča. Rekel pa je, da ni izključeno, da v Beli hiši o tem razmišljajo.

Zad leta dni v Washingtonu v raznih oblikah proučujejo možnost, da bi Sovjetski zvezi prodali kmetijske presečke ali pa jih zamenjali za surovine. Spriču opozicije desničarskih elementov pa o tem še niso sklepali. Pre-

den so prišle v javnost vesti, da bodo ZDA podarile Sovjetski zvezi večje količine pšenice, so proučevali v Washingtonu možnost, da bi prodali SZ večje količine masla. Vse pa kaže, da so to misel opustili.

Ameriški listi so poročali, da bodo ZDA prodale maslo raje nekaterim azijskim deželam po cenah, ki jih lahko plačajo in ki bi bile globoko pod cenami, po katerih bi plačala maslo SZ. ZDA naj bi se tako »izognile« trgovini z vzhodnimi deželami.

Anthony Eden v Kairu

Kairo, 20. febr. (Reuter). Britanski zunanji minister Anthony Eden je prispel danes preko Rima v Kairo. Se v večernih urah se je v britanskem veleposlanstvu sestal s predsednikom egiptovske vlade Gamel Abdel Naserjem. Razgovor se je nanašal na obrambo dežel Srednjega vzhoda. Jutri odpotuje dalje v Bangkok na konferenco SEATO.

Egiptvska diplomatska akcija v Beirutu

Kairo, 20. febr. (Reuter). Egiptovski minister za nacionalno orientacijo Saleh Salem je odpotoval z letalom v Beirut, kjer bo s posebnim iraškim odposlancem Džamalijem razpravljaj o napovedanem iraško-turškem obrambnem paktu.

Džamali, ki je bil iraški predstavnik na nedavni konferenci ministrskih predsednikov dežel Arabske lige v Kairu, je potem obiskal arabska glavna mesta, da bi pojasnil stališče nasproti tej pogodbi.

Spremembe v madžarski vladi

Dunaj, 20. febr. (Reuter). Budimpeštanski radio je objavil, da je bilo izvršenih več manjših sprememb v vladi. Minister za zdravstvo je postal dr. Imre Roman namesto Sandorja Zoltosa, ki je nedavno umrl. Njegov prvi namestnik je zdaj dr. Istvan Simonicz. Prvi namestnik ministra za ljudsko kulturo Ferenc Janozsi je bil odstavljen. Na njegovo mesto je prišel György Non, član CK Madžarske delavske partije. Doslej je bil eden izmed pomočnikov ministra za kulturo. Za pomočnika ministra ljudske kulture je bil imenovan Gyula Kalay. Ta je bil zunanji minister od aprila 1951. Od lanskega avgusta je bil Kalay direktor državnih založbe.

Z VSEH STRANI SVETA

BURMA KUOMINTANŠKE TOLPE V SANU

Rangun, 20. febr. (Reuter). »New Times of Burmas«, ki čisto razlega stališče vlade, poroča, da so se v Severnem Sanu, v kraju Mong Hsing zbrale velike tolpe kuomintangskih gerilov. Kraj teži 40 milj od burmansko-indokitajske meje. Tolpe ogrožajo Kentang, največje mesto v državi San. Prepeljali so jih v Mong Hsing z transportnimi letali, a ni znano, kateri državi so letala pripadala.

MADŽARSKA IMRE NAGY BOLAN

Budimpešta, 20. febr. (Madžarska brojavna agencija). Predsednik vlade Imre Nagy je zbolel v začetku tega meseca za koronarno trombozo. Njegovo zdravstveno stanje se je medtem občutno zboljšalo, tako da bo najbrž v aprilu lahko ponovno prevzel poslo.

ITALIJA SINHROTRON V FRASCATTIJU

Rim, 20. febr. (AFP). V Italiji bodo na pomlad v Frascattiju, ki je 30 km oddaljen od Rima, postavili enega največjih sinhrotronov v Evropi. Montaža velikega stroja, ki ga bodo uporabljali za atomska raziskovanja, bo trajala 18 mesecev. Sinhrotron bo razvijal moč ene milijarde voltov.

SIRIJA DEMONSTRACIJE PROTI IRAŠKO-TURŠKI ZVEZI

Damask, 20. febr. (AFP). Damaski dijaki so priredili demonstracije proti napovedanemu turško-iraškemu paktu. Demonstracije so minile brez incidentov.

JAPONSKA POGAJANJA S SZ PO VOLITVAH

Tokio, 20. febr. (AFP). Predsednik vlade Hatoyama je sklenil predlagati sovjetski vladi, naj bi bila pogajanja o normalizaciji japonsko-sovjetskih odnosov v New Yorku po splošnih volitvah na Japonskem ali v začetku marca.

VIHAR NA RUMENEM IN NA KITAJSKEM MORJU

Tokio, 20. febr. (AP). Devetnajst ladij, ki plujejo po Rumenem in Vzhodnokitajskem morju, kjer besni strašen vihar, je davi klicalo na pomoč. Ena izmed njih se je že potopila. Pri tem sta utonila dva mornarja in 45 jih še pogrešajo.

ZDA JEDRSKA ENERGIJA ZA NEKATERE AZIJSKE DEŽELE

Washington, 20. febr. (Reuter). V ameriških uradnih krogih izjavljajo, da bodo na konferenci držav SEATO v Bangkok med drugim razprav-

NEKATERA VPRAŠANJA O KRAJEVNIH ODBORIH V BODOČI KOMUNI

Krajevni odbor in krajevni urad

Kakor je bila v razpravah o krajevnih odborih ponekod nepravilno pojmovana njihova vloga, tako si s tem v zvezi tudi ustanovo krajevne pisarne — ali boljše rečeno — krajevne urada marsikje predstavljajo drugačno, kot je zamišljena. Zlasti se razmerje med krajevnim odborom in krajevnim pisarno često postavlja na povsem napačno osnovno. Za tiste, ki izenčujejo bodoče krajevne odbore glede na njihove funkcije z nekdanjimi ljudskimi odbori kot lokalni organi oblasti, je takorekoč samo po sebi razumljivo, naj bi krajevni urad upravni aparat krajevne odbora, njegova administracija v širšem smislu besede. Po tej zamisli naj bi krajevni odbor s pomočjo krajevnega urada izvrševal svoje sklepe in vodil svoje administrativno poslovanje, podobno kakor ima sedanji občinski ljudski odbor svoj upravni aparat, ki dela po njegovih smernicah. Takšno pojmovanje seveda bistveno spremeni pravo vlogo obeh, krajevnega odbora in krajevnega urada, ter njuno medsebojno razmerje postavlja na takšno podlago, ki nikakor ni v skladu z vlogo bodočega občinskega ljudskega odbora, pa tudi ne z načeli krajevnega društvenega samoupravljanja v čisto lokalnih zadevah.

Da bi si potem, ko smo si ustvarili sliko o vlogi bodočega krajevnega odbora, mogli pravilno predočiti medsebojno razmerje med krajevnim odborom in krajevnim uradom, si moramo najprej ogledati, kaj bi krajevni urad in zakaj je sploh potreben. To pa bomo najlaže razumeli, če si za izhodišče vzamemo bodoči občinski ljudski odbor oziroma občinsko upravo (administracijo), pri tem pa napravimo primerjavo s sedanjim stanjem.

Današnji občinski ljudski odbor je najnižji in ljudstvu najbližji organ oblasti. Njegova administracija izvršuje vse tiste upravne naloge, ki spadajo v pristojnost občinskega ljudskega odbora, pa jih ta ne mora opravljati na svoji sceni niti jih morajo opravljati njegovi sveti, hkrati pa vodi ustrezno administrativno poslovanje. Prebivalci občine vlagajo pri občinski administraciji svoje prošnje in pri tožbe, pri njej dobe razna uradna potrdila, preko nje se opravlja dostavljanje raznih odločb in drugih oblastvenih aktov prebivalcem občine, pri občinskem matičnem uradu, ki je sestavni del občinske administracije, državljanji prijavljajo in odjavljajo svoje prebivališče, vodijo se matične knjige, volilni imeniki itd. Skratka številna so administrativna opravila, ki se izvršujejo v občinskem uradu in ki se morajo spriči svojega značaja opravljati na terenu čim bliže ljudstvu. Sedanje občine so po svojem teritorialnem obsegu sorazmerno majhne, zaradi česar je za državljana, ki prebiva kjerkoli na območju občine, sedež občinskega urada blizu in sorazmerno hitro dostopen.

Bodoča občina, komuna, bo morala biti z ozirom na svoje funkcije zlasti v gospodarskem pogledu zaokrožena enota, sposobna samostojnega razvoja, zaradi česar bo teritorialno praviloma precej večja kot današnja občina. Obsegala bo ozemlje dveh ali več sedanjih občin oziroma njihovih delov. S tem se bo avtomatično povečal tudi teritorij, za katerega bi morala poslovati občinska administracija. Prebivalci občine, zlasti tisti, ki živijo na njenih obrobih, predelkih, bi s tem bili postavljeni v precej težji položaj, ker bi morali v prejšnjem območju zadevah sorazmerno daleč hoditi do sedeža občine. Da bi se uradovanje občinske administracije približalo ljudstvu oziroma, glede na sedanje stanje, se ne bi oddaljilo od ljudstva, se bodo ustanovile krajevne pisarne te administracije, občinski krajevni uradi. To bodo v stvari ekspoziture občinske uprave za opravljanje določenih administrativnih opravil. Ustanovile se bodo praviloma samo tam, kjer so sedeži današnjih občin. Njihova območja (s tem tudi območja sedanjih matičnih okolišev) bodo praviloma območja sedanjih občin. V delovno področje krajevnega urada bo predvidoma spadala prijava in odjavna služba, vodstvo matičnih knjig, državljanjskih knjig in volilnih imenikov ter izdajanje izpisov iz teh knjig in imenikov, izdajanje živinskih potnih listov, sprejemanje vlog državljanov na občinski ljudski odbor ter opravljanje še drugih administrativnih poslov, če bodo tako določili posebni predpisi.

Iz povedanega torej izhaja, da bo krajevni urad po svoji funkciji izpostava občinske uprave, ne pa upravni aparat krajevnega odbora. Krajevni urad bo vodil uslužbenec bodočega občinskega ljudskega odbora po njegovih na-

vodilih oziroma po navodilih tajnika občinskega ljudskega odbora, in bo tudi občinskemu ljudskemu odboru odgovoren za njegovo delo.

Mislimo, da je s tako obrazloženo funkcijo in nalogami krajevnega urada vsaj v glavnem že odgovorjeno tudi na vprašanje o razmerju med krajevnim odborom in krajevnim uradom. Krajevni odbor je organ društvenega samoupravljanja v malih in čisto lokalnih zadevah kraja ter v okviru, ki ga določijo občinski statuti. Krajevni urad pa je izpostava občinske uprave v kraju za opravljanje določenih administrativnih opravil občine. Zato je v bistvu zgoreno vzporedni razmerje med krajevnim odborom in krajevnim uradom z razmerjem med občinskim ljudskim odborom in njegovo upravo ali celo, kot so bili primeri, s svetom ljudskega odbora in ustreznim tajništvom v upravnem aparatu. Da ne gre za iste funkcije, ki bi bile razdeljene med krajevnim odborom in krajevnim uradom, je jasno razvidno tudi iz območij, za katera se bodo ti ustanovili. Območje krajevnega odbora bo obsegalo vsaj oziroma drugo naselje (naselja), za katero bo krajevni odbor ustanovljen, zaradi česar bo na področju bodoče občine mnogo večje število krajevnih odborov, kot je sedaj občin. Krajevni urad pa bo — vsaj praviloma — imel svoj sedež tam, kjer je sedaj sedež občine in bo njegovo območje praviloma območje sedanje občine, zaradi česar bo na področju bodoče občine najbrž samo toliko krajevnih uradov, kot je sedanjih občin.

Krajevni urad torej ne bo niti upravni aparat krajevnega odbora, niti ne njegova administracija v dobesednem smislu. Krajevni odbor kot krajevni organ društvenega upravljanja v določenih čisto vaških zadevah sploh ne potrebuje strokovnega upravnega aparata, administracije. Kolikor bo takšne administracije, jo bo po našem mnenju pač lahko brezplačno vodil eden izmed članov krajevnega odbora ali (eventualno za majhen honorar) kdo drug. Slednji primer bi prišel v poštev zlasti tedaj, če bi bil krajevni odbor s statutom občine pooblaščen izdajati v določenih zadevah odločbe v upravnem postopku. Če obstoječa praksa pri nekaterih sedanjih vaških odborih dokazuje, da potrebno administracijo za vaški odbor — celo v primerih, kadar ta ni tako majhna — uspešno in brezplačno vodi član vaškega odbora.

Če bi bil v kraju, kjer bo ustanovljen vaški odbor, sočasno sedež krajevnega urada, potem je mogoče, da bi enostavno krajevni urad opravljal tudi potrebno pi-

sarniško poslovanje za tisti krajevni odbor, seveda po navodilih krajevnega odbora. Toda v takšnem primeru bo povezava med krajevnim odborom in krajevnim uradom slučajna in praktične prirode, ne pa organska. Tudi ne bo krajevni urad upravni aparat krajevnega odbora niti njegova administracija v tistem smislu, kot je imel svojo administracijo krajevni ljudski odbor oziroma ima sedaj občinski ljudski odbor. Vodja krajevne pisarne in eventualno drugi uslužbeni ne bodo v nobenem primeru uslužbeni krajevnega odbora in tudi predsednik krajevnega odbora ne bo njihov disciplinski starešina.

Na drugi strani pa bo krajevni odbor sestavni del v mehanizmu društvenega upravljanja v občini, in sicer kot organ krajevnega društvenega samouprave. Zaradi takšne vloge ne bo mogel ostati brez določenega razmerja do krajevnega urada v svojem kraju. Se več! Prav kot organ društvenega upravljanja bo poklican, da nadzoruje delo krajevnega urada in s tem preprečuje možnost njegovega birokratiziranja. Ta kontrolna seveda ne bo mogla biti administrativno-strokovnega značaja, ampak bo zajela predvsem odnos uslužbenec krajevnega urada do ljudi, pravilnost, nepristranost in hitrost poslovanja ter podobno, skratka bo prava društvena kontrola. Če bo krajevni odbor ugotovil, da uslužbenec krajevnega urada svojega dela ne opravlja v redu, ga sicer ne bo mogel sam kaznovati ali mu odpovedati službo, ker to ne bo njegov uslužbenec. Pač pa bo lahko zahteval od občinskega ljudskega odbora, da takšnega uslužbenca zamenja, lahko pa bo tudi sam predlagal, da se zoper njega uvede disciplinski postopek.

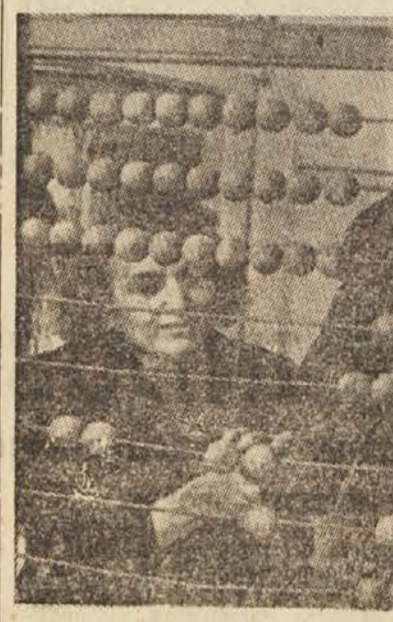
Pravilno mesto krajevnega urada v sistemu bodoče občine se zlasti v razmerju do krajevnega odbora jasno kaže tudi v sistemski statutu za kranjsko občino. Prvotni zvezni osnutek statuta za občino Opotjato je obravnaval krajevni urad še kot administracijo krajevnega odbora v poglavju o krajevnih odborih. To je sicer pravilno zamišljeno vlogo krajevnega urada spreminjalo v napačni smeri. Osnutek statuta za občino Kranj obravnava krajevne odbore kot vrsto organov društvenega samoupravljanja v občini, medtem ko so krajevni uradi našli svoje pravo mesto v poglavju o občinskih upravnih organih (administraciji) in uslužbenih občinah.

J. G.

Pripomba: V članku »Organizacija in delo krajevnega odbora« se prvi stavek zadnjega odstavka v 2. koloni pravilno glasi takole: »Glede na svojo družbeno funkcijo krajevni odbor ne bo mogel izdajati izvirnih predpisov, kot jih izdajajo ljudski odbori.«

Srečanje pod Staro planino

Tlak je sopihal proti Krá-jini.* Za njim so izginjale sivorjave kope Svrliške planine, na vzhodu pa so kipele v nebo grebeni Stare planine — Balkana, po katerih teče meja med Jugoslavijo in Bolgarijo. Najvišji vrh Midžor (2169 m) je bil pokrit s kapo temnosivih oblakov.

V analfabetskem tečaju (A. Todorović)

Monotona vožnja čez lahno vzvalovano pokrajino bi bila skoraj dolgočasna, če ne bi bilo v vagonu ljudi, ki so se mi že po svoji zunanosti zdeli zanimivi. Nasproti mene moč kakšnih petinštiridesetih let, pravi orjak,

nih noči in zimskih večerov med prijatelji in znanci. Če pa se pogovarjajo o mladosti tisti ljudje, ki so jo preživeli pred dobrih desetimi leti, pripovedujejo o njej večkrat z mrkami očmi, ki so videli že mnogo nenavadnih strahot. Tudi človek nasproti mene je preživel tako mladost.

»Najprej so me zaprli Nedicevi žandarji v Nišu. Po desetih mesecih trpljenja sem ušel, a so me kmalu spet ujeli in me odgnali v Bor. Doma so mi medtem požgali hišo in ubili očeta. To je moja povest.«

Utihne in zamahne z roko, ko

rem. Naposled sem sklenil priti ponóči neopaženo na progo, vtihotapiti se v kak vagon in se pripeljati do Niša, od tam pa ali v domačo vas ali v Beograd — kakor bo kazalo. Končno sem res prilezel do proge, a so me opazili in sem komaj ušel. Zatekel sem se na pobočje Stare planine, kjer je malo manjkalo, da se nisem izgubil. Tam je sama divjina, nobenih poti... Po dolgem, mučnem pešačenju sem spet prišel do proge. Načrt se mi je to-srečil — vtihotapil sem se v to-vorni vagon, se peljal do Niša in odšel v domačo vas. Toda našel sem jo prazno, požgano... Spet sem odšel proti progi, spet sem se vtihotapil v tovorni vagon in se tako pripeljal v Beograd. Ko pa sem izstopil, so me vrage čakali in me aretirali. Odgnali so me nazaj v Bor, da bi me za-kazen in v opomin vsem ostalim ustrelili. Ponóči pa se mi je spet posrečilo pobegniti — vendar nisem pobegnil na prsto, ker tam bi me gotovo ujeli, ampak sem se vtihotapil v taborišče Grkov. In potem so me sovražne patru-lje povsod iskale, le v taborišču Grkov ne. Z Grki sem se brž sporazumel, čeprav nisem znal niti besedice njihovega jezika. Niso me izdali. Pomešal sem se mednje in ostal tam do razpusta taborišča. Na kopcu naj povem še to, da sem takrat, ko so me aretirali, tehtal 120 kg, v borskem taborišču pa sem izgubil polovico teže.«

Orjak se premakne in rjava klop tenko zavili pod njegovo težo. Njegov sosed pa molči in neprestano gleda skozi okno, tja proti vrhovom Stare Planine.

Tedaj nepričakovano preseka tišino glas moje sosedice:

»Ti, sinko, si bil na Stari planini? Tam, pod njenimi vrhovi je moj dom, naša vas. Rekel si, da je tam sama pustinja, da ni nobene poti.«

»Da, sama pustinja in kozje steze.«

»Bilo je tako, zdaj pa je marsikje precej drugače. Glej, jaz in moja hčerka sva danes privrkat v dolini, privrkat sva se peljali v avtobusom in privrkat se pe-z avtobusom in privrkat se pe-z ljeva z vlakom. Zdj imamo več novih cest in mnogo poti, zdi lahko prideš v poldrugi uri.«

V borskem rudniku

Knjaževca pod Midžor. V stari Jugoslaviji smo bili daleč, daleč od sveta in nikomur se ni snod njalo, da bo kdaj drugače. Naše vasi ni obiskal nihče drugi kakor enkrat na leto pop, da je poiskal otroke, in žandar, da je obšel mladeniče, ki so bili godni za vojsko. Zdj prihajajo k nam že ljudje, ki jim pravijo zaostalo-Marsikdo se čudi naši zaostalosti, marsikomu ne gre v glavo, da ponekod še vedno sredi leta prevajažo seno s sankami v vasi. Mi pa smo srečni, da lahko vidimo svet in da smo začeli privrkat našo zaostalost in ne-pismenost. Povsod grade poti in vsi moški pomagajo.«

Potem sem zvedel, da je v tistoškem okraju dosežljivi stan-nih na vzhodnih in pobočjih Stare planine razen glavnih cest, tudi čez 100 km vaških poti. Te rečne vase, ki so nastale v dav-nih stoletjih, takrat, ko je obel-nih doline mrak turškega polmeseca, ti daljni kraji, ki v spopadu Orienta z Zapadom niso mogli zapustiti svoje patriarhalne sred-njeveške zaostalosti, so se v so-pialistični Jugoslaviji približali svetu, v katerega stopajo sicer z nerodnim, a odločnim korakom.

»Vidiš, tako je, sinko,« je končala moja sosedica. In obe s hčer-ko sta se nasmehnili orjaku. Po-tem se je nadaljeval pogovor kakor med starimi znanci o sta-rih in novih časih.

France Sušteršič

* Pokrajina ob reki Timok. V reportaži »Od Ajdanovca do Čele kule«, ki je bila objavljena 15. 1. 1953, je tiskovna napaka v 11. odstavku. Pravilno se glasi stavček: — mesto, ki šteje 10.000 prebivalcev — v 12. odstavku pa je v zadnjem stavku pravilno: višjo gimnazijo (namesto nižjo gimnazijo).

Je bil lanski pridelek koroze res tako slab?

V zadnjem času so se zlasti v Vojvodini podražili pitani prašiči. Visoke cene utemeljujejo si slabo lansko letino koroze. Čeprav drži, da lani koroza v splošnem ni dobro obrodila, vendar pa pridelek še zdaleč ni bil tako slab, kakor to skušajo nekateri prikazati, da utemeljujejo višje cene. V primeri s prejšnjim letom, ko je koroza izredno obilno obrodila, je lanski pridelek zaostajal le za 22 %, medtem ko je bil pridelek pšenice kar za 45 % manjši kakor leto prej.

Pravkar objavlja mesečnik Zveznega zavoda za statistiko in evidenco »Index« podatke o važnejših poznih pridelkih za lansko leto, iz katerih je razvidno, da smo lani pridelali 30 milijonov metrskih stotov koroze nasproti 38,5 milijona stotov v prejšnjem letu, toda le 14,7 milijonov stotov v letu 1952, ko smo imeli katastrofalno sušno leto. Četudi je lanski pridelek zaostal za prejšnjim letom, je bil vendar še enkrat večji, kakor v izredno slabem letu 1952. Izrazito slabo je lani obrodilo le krušno žito, saj je pridelek pšenice celo zaostal za pridelkom v sušnem letu 1952.

Letina koroze je bila razen tega zelo različna v posameznih področjih naše države. Izrazito slaba je bila le v Bosni in Kosmetu, kjer je dosegel hektarski donos komaj 7,3 oz. 7,4 metr. stota, in deloma v ožji Srbiji, ki je izkazala hektarski donos 8,8 stota. V Bosni in Kosmetu so pridelali za 42 % manj koroze kakor leto prej, v ožji Srbiji pa za 33 % manj. V Hrvaški je pri hektarskem odnosu 13,6 metrskega stota pridelek zaostajal za prejšnjim letom le za 17 %, v Sloveniji pa pri hektarskem odnosu 13,9 stota za 15 %, vendar pa Slovenija pridelala le malo koroze. Zato pa je bila lani kar dobra letina koroze prav v Vojvodini, kjer je bil

pri hektarskem donosu 19,9 metrskega stota pridelek komaj za 5 % manjši, kakor v prejšnjem letu in celo za 4 % večji kakor v sedemletnem povprečju 1947/53. Zato vsaj za Vojvodino ne drži, da kmetje ne bi imeli dovolj koroze za pitanje prašičev. Očitno pa koroze ne prodajajo, ker je predpisana odkupna cena prenizka, slab odkup koroze pa občutijo državna in zadržna pitališča, ker ne dobe dovolj koroze iz odkupa.

DOBER PRIDELEK KONOPLJE, SONČNIC IN FIZOLA

Objavljena statistika pa nam nudi še druge zanimive podatke. Tako je bil v preteklem letu pridelek konoplje za 24 % večji kakor v prejšnjem letu in je tudi za 8 % presegal povprečje zadnjih sedmih let. Dobra je bila lani tudi letina sončnic, saj so pridelali za 10 % več sončničnega semena in za 20 % več, kakor povprečno v zadnjih sedmih letih. Isto velja tudi za fizioli, ki mu kakor znano cena na trgu popuška, kar se danes maščuje trgovini, ki je v jeseni visoko navila odkupne cene. Fiziola smo lani pridelali za 16 % več, kakor leta 1953 in celo za 62 % več, kakor znaša povprečje pridelka v zadnjih sedmih letih. Slovenija je pridelala za 18 % več fiziola kakor leto prej (vsega okrog 9000 ton). Vendar je bila za trg odločilna dobra letina v Srbiji. Hrvaški in Vojvodini. V Hrvaški so pridelali za 47 % več fiziola kakor leto prej, v Vojvodini pa celo za 58 %.

Med poznimi pridelki, za katere izkazuje statistika nekoliko manjši pridelek, je omeniti krompir. Pridetek krompirja je bil v Sloveniji lani sicer za 5 % večji, kakor v prejšnjem letu in za 20 % večji, kakor v povprečju zadnjih sedmih let, vendar je imela Hrvaška, ki poleg Slovenije pridelava največ krompirja, za

16 % manjši pridelek in Srbija za 13 % manjši (hektarski donos je znašal v Sloveniji 112 stotov, v Hrvaški 73 stotov). **Sladkorne pese** smo lani pridelali sicer za 17 % manj kakor prejšnje leto, kar pa je še vedno za 2 % več, kakor znaša sedemletno povprečje. Razmeroma dobra je bila lani letina tobaka, ki je bila skoraj enaka kakor v prejšnjem letu in je pri tem presejala za 12 % sedemletno povprečje.

Kvalitetni znak za izdelke strojne in elektroindustrije

Na nedavnem plenarnem sestanku Zveze strojnih in elektrotehničnih inženirjev in tehnikov Jugoslavije so med drugim razpravljali o uvedbi kvalitetnega znaka. Sprejeli so osnutek pravilnika o tem, da bi izdelki strojne in elektroindustrije dobili kvalitetne znake.

Ta pravilnik bo imel velik pomen za napredek proizvodnje. Gre pravzaprav za prakso, ki jo že dolgo poznajo industrijsko razvite države. Nedvomno je, da bo večini gospodarskih organizacij veliko na tem, da bi strokovni forum presodil kvaliteto njih izdelkov. To bo hkrati v določenem smislu tudi jamstvo za njih izdelke doma, pa tudi v tujini. Razen tega bo uvedba kvalitetnega znaka vzpodbuda tudi za splošno kvalitetno izboljšanje proizvodnje naših podjetij.

Fluorografsko slikanje ni poceni. Vendar ti ga daruje skupnost! Oddolži se tej skrbi skupnosti za tvoje zdravje in pojdi na fluorografiranje.

da bi hotel odgnati žalostne spomine. Njegov sosed, orjak, pa je bolj zgovoren. Takole mi pripoveduje:

»S tovarišem sva bila skupaj v borskem koncentracijskem taborišču. Njega so aretirali v Nišu, mene pa v Beogradu. Bil sem poštar in sem vsak dan raznašal pisma od hiše do hiše. Nekega dne v začetku leta 1943 pa so Nemci — kakor že neštokrat doslej — blokiral nekaj ulic in tedaj sem tudi jaz prišel v njihove kremplje. Vzeli so mi pošarsko torbo in me nagnali na kamion. Tako sem zapustil Beograd in svojo družino, ne da bi se mogel posloviti od nje.

Pripeljali so nas v Bor in nas strpali v kazensko taborišče. Prisel sem med ljudi iz najrazličnejših krajev države. Največ jih je bilo iz Beograda in okolice. Taborišče je bilo pravzaprav več, ker bi bilo nemogoče strpati vse ljudi na eno samo mesto. Blizu vasi Krivelja je bilo taborišče madžarskih Židov, pri Crnem vrhu pa so taborili grški ujetniki. Taborišče mnogih narodnosti in najrazličnejših poklicev. Okrog 30.000 ljudi, ki so še nedavno imeli dom in družino, zdaj pa so bili le številke, nastanjeni v dolgih barakah, obdani z bodečo žico. Bill smo tako zastraženi, da je bilo nemogoče misliti na beg: okrog 300 nemških vojakov, 800 Bolgarov, 200 Rumunov, četa Madžarov, policija, žandarji, Gestapo — vse to je varovalo naše taborišče. In hrana? Kotli čorbe, v kateri je plavalo nekaj zmečkanega krompirja. Jedli smo tudi projo (koruzen kruh), ki pa je bila pokvarjena, večših več tednov stara. Ljudje so izgubljali moči, umirali so od izčrpanosti in gladi.

Bil sem dodeljen k delovni brigadi, ki je gradila cesto proti Zagubici. Da, tista cesta je zgrajena iz krvi in žuljev internirancev mnogih narodnosti... Gradili smo jo pod surovim nadzorom sovražnih delovodij, lačni in raztrgani. Zato, ker so hoteli dobiti okupatorji boljše zvezo za ropanje borskega rudnika.

Nekega dne, ko smo na tej cesti vrtali predor, se je zgodilo nekaj nenavadnega. Med delom se je nenadoma utrgala nad nami plast zemlje in se vsula na tla. Na srečo smo bili toliko oddaljeni od tam, da ni bil nihče poškodovan. Previdno smo se približali tistemu mestu — in glej, nesreča se je spremenila v našo srečo: skozi obok predora je sijal kočček belega dne, v mračno podzemlje je tipal pramen sončnih žarkov. Bilo nas je kakšnih deset in vsi smo bili enake misli: pobegniti! V bližini ni bilo nobenega paznika, saj ni nikomur prišlo na misel, da bi se moglo kaj takega zgoditi.

Drug za drugim smo splezali skozi odprtino in ušli v svobodo. Bežali smo v hribe, proti Delemu Jovanu. Po vaseh je mrgolelo sovražnikov, zato smo se jih izogibali. V neki vasi smo zaplenili čeber kajmaka, ker bi sicer pomrli od gladi. Ves čas sem premišljal, kakšen cilj naj si izbe-

Vsi skupaj bodo lahko uresničili načrte

SZDL v Lendavi bo morala v bodoče delati v povezavi z vsemi organizacijami in društvi — Posebno bodo morali pomagati mladini

To velja za občinsko organizacijo SZDL v Lendavi in Gaborju, ki sta se združili v razširitev organizacije. Na sedanjih razpravah v Lendavi ustanovljajo komisije, ki bodo pripravile načrte za delo v Lendavi in Gaborju. Na konferenci so ugotovili, da je potrebno, da se v Lendavi in Gaborju ustanovi občinska organizacija SZDL, ki bi se ukvarjala z raznimi področji. Organizacija SZDL bi se ukvarjala s sindikatsko delom, s tem, da bi se delavci v podjetjih seznanili z raznimi uredbami in s tem, da bi se lahko delavci pri upravljanju podjetij.

To in ono iz Preddvora

Novorojenjeni šolski svet se je pripravljal na delo. Vredno so bili člani mnenja, da je treba odpraviti vzroke slabih učnih uspehov tujkajšnjih gimnazij. Šolski svet se je z fizičnim delom preobremenjen, ne more v šoli ustrezno napredovati. Tudi mišljenje, da kmetičem otroku ni potrebno znanje, je zgrešeno. Zato so razredni predstavniki, v višjih razredih pa znanja učencev za zahtevano število, ki je pogoj za obisk razreda.

V Preddvoru je tudi veliko zanimanje za gradnjo nove šole. Načrti bodo dovršeni drugi mesec in bodo na vpogled občanom.

Šolski svet se je zavzel za pošolsko mladino, kateri bodo skušali najti prostor, kjer se bo sestajala, brala knjige in časopise.

Otroci socialno šibkih družin in otroci invalidi bodo prejeli brezplačno šolske knjige.

Tudi turistično društvo je na občnem zboru pregledalo delo minulega leta. Vsi so mnenja, da je treba v Preddvor zopet privabiti tujce. Lepih tujskih sob je dovolj na razpolago, hrana pa bo okusno pripravljena v gostilni pri Križniku. Kdor si bo torej želel oddiha v mirnem kotičku pod Storžičem, ne bo dolgo premišljeval in se bo odločil za Preddvor!

Nekaj števil o blagovnem prometu v Celju

Primerjamo nekatere važnejše številke o blagovnem prometu v letu 1954 v Celju, zvezo, da so je leta 1954 na 2 milijard 171 milijonov v letu 1953 na 2 milijard 253 milijonov. V letu 1954 je bilo prodane 4 milijard 264 milijonov dinarjev, predlani pa 3 milijarde 332 milijonov. Trgovina na drobno so bili prodane blaga za 963.770.000 din. V trgovini na drobno je bilo prodanih gumijevih predmetov za 22.700.000 din. Področni so v letu 1954 prodali 1450 različnih sprejemnikov v vrednosti več kot 57 milijonov. Svezelo mleka so v letu 1954 prodali 2.253.231 kilogramov. V letu 1954 je bilo prodanih 4.422 beloga trsa, v prvem polletju pa 2.199.999 kilogramov. Pšenične trse je bilo prodanih 1.557.347 kilogramov, sladozorja 573.925 kilogramov, krošnjarija 332.999 kilogramov.

IZ LENDAVE

Lendavska kmetijska zadruga s 60 člani sodi med največje v Preddvorju. Da bi bilo njeno delo uspešnejše, so na zadnjem občnem zboru zavolili združiti sosednjega področja občine. Zadrugi je svet že prvi sestanek, kjer so sprejeli nova pravila. V kratkem bodo končali prejšnjo organizacijo in ustanovili novo ustanovljeno trgsko podjetje Zadrugnik.

PREZIHOV VORANC SEMENJ BELIH LJUDI

Te dni smo proslavili peto obletnico smrti slovenskega pisatelja Prezihovega Voranca. Spominjati smo počastili z odkritjem spominske plošče na njegov rojstni hiši, mi pa ob tej priložnosti objavljamo njegovo črtico iz zbirke evropskih potopisov »Borba na tujih tleh«.

Francija, Orleans, sonce, poljane, mesto ob leni Loiri, ki se vije v širokem toku proti Atlantskemu oceanu. Mesto Orleanske device, Jeanne d'Arc, veličanska katedrala, ki so jo v šestem stoletju, kakor znano, zgradili na mestu, v hladni vneti svodi se v dolgih vrstah izbruhanje v omotičnih visavah veličanskih ljudi.

Tezne zgodovinske ulice, koder se pred pet sto leti hodila orleanska kraljica, ki se vzpodbujala na bojiščih, ki je vodila francoske vojske v bitko blizu mestnega obzidja, kjer je osvajalec prvi poglaval v beg. Njene ulice spominjajo na mesto, kjer so se, kjer so dobrih petdeset let pozneje isto orleansko delico živo sezgal na grmadi prav tako veličanski, prav ista visoka duhovna, kateri je rešila prestole, gravo v oltarje.

V soncu razbeljen stoji mogočni spomenik kralja Karla — njenega počaščenja.

Loira mimo mesta Orleans. Kres. Trg device Orleanske je preplavljen z množicami. Semenji.

Spet so ustanovili mladinsko organizacijo

V vasi Harije v občini Ilirska Bistrica ni bilo mladinske organizacije že več let, čeprav je tu več kot 70 mladincev in mladink. Pred dobrim mesecem je mladina na lastno pobudo prišla do zaključka, da ne more nebezar predstavljati, če ni strujena v organizacijo. Mladinci so se na sestanku pogovorili in izvolili vodstvo novoustanovljenega aktivna, v katerega se je vključilo 30 mladink in mladincev. Program dela, ki si ga je aktiv sestavil, je vsakekore vredno omeniti: 13 mladink se je pripravilo na gospodinjski tečaj, ki se bo začel še ta mesec. Za nemoten potek tečaja so zbrale tudi denarna sredstva in so obljubile, da bodo preskrbele vsa potrebna živila za kuhanje. Dalje je v programu odbojarski odsek, v katerem bo 25 mladincev in mladink. V šahovskem odseku, ki že deluje, je vključenih 15 mladincev in mladink. Tudi dramska skupina bo igrala dve igri. Mladinci niso pozabili niti na knjižnico, ki je že pred leti delovala. Od te knjižnice je ostalo še nekaj knjig, vendar jih nihče ne bere, ker ležijo nekje na podstrešju. Sestavili so odbor, ki bo vse knjige zbral in postopoma uredil knjižnico.

V vasi Harije se tudi starejši ljudje zanimajo in pričakujejo, da jim bo vsaka mladina v ponos, da bo pokazala svoje mlade sile v igrah, v odbojki, v šahu, v petju itd.

Tudi ljudski odbor mestne občine Ilirska Bistrica ne drži križem rok, kajti uspehi, ki jih doseže katera koli organizacija, so skupnosti v korist, zato je ljudski odbor mestne občine pomagal mladinskemu aktivu v vasi Harije, da so dobili poslopje, v katerem bodo uredili dvorano. V istem posloppju bodo imeli še dva manjša prostora za učenje. To bo mladino spodbudilo, da bodo v aktiv vstopili tudi tisti, ki so sedaj še ob strani.

A. G.

Metliški »gadje in belouške«

Ob Pustu je skoraj povsod velik dirndl. Če sicer ne, tega dne je marsikaj dovoljeno. To je poseben dan, ko ljudska norčija ne pozna meja. Vsak kraj ima pa svoje posebnosti. Dravsko polje ima znamenitega matorij. Metličani imajo namreč težave s pokopalščem. Pa so ga že menili, da bi bilo pametno uvesti krematorij. Druga skupina si je spet omislila letalo na reakcijski pogon. Tako je vsaka skupina pripravila

Kurenta, druge imajo spet druge stalne maske. Metlika pa ima svoje »gadje in belouške«. Tudi metliško pustovanje korenini nekje v davnini, čeprav ne v taki obliki kot ga poznajo sedanjji Metličani.

To veselo pustovanje ponovijo v Metliki vsako leto. Včasih so začeli pustovati že na nedeljo in nato je trajalo do točka, ko so ga s posebnim dirndajem zaključili. Ob Pustu ni bilo nikomur žal ne denarja ne časa. Potem pa je vojna, ki je marsikaj prinesla, marsikaj spremenila, za nekaj časa vzela tudi metliškim »gadom in belouškam« veselje do razposajenega norčevanja. Pred leti pa so se začela gadja zalega spet sestajati. In tako gredo Metličani sedaj spet ob Pustu v maske. Tu ni nobene omejitve, vsako se lahko maskira, če hoče. In prenekatikrat se zgodi, da stopa v sprotu du s mladim krkolinom očane, ki ima že kar lepo število let na grbi! Pust, to je čas, ko se Metličani lahko ponorčujejo iz občeljeških pa tudi drugih napak.

Se v našem metliškem maskarazikujejo od drugih. Darov ne pobirajo! Razkazujejo se le po mestu, zganjajo norčije, se tu in tam ustavijo, priredijo kratko zabavo, pa gredo spet naprej ob gostem spajrlju tistih, ki tega dne svoje zanimost in svoje narave niso sprememili!

M.

Vstopim v vrvež in prisluškujem. »Kanalje hočejo znižati takso!...« »Taksa je za pol leta 3500 frankov, a jo hočejo potisniti na tri tisoč.« Prisluhnem na drugo stran. Kupci potihno šepetajo: »Previdnosti! Izredno mnogo je inozemskih delavcev...« Tako se semenj meje dalje. Tisoč čaka, tisoč ogleduje, kupujejo... Pred vhomod v starinsko hišo je velik gneč. Po postvah množice sodim, da je tu zbirališče kupcev. Rdečelčni, na videz dobrodušni, od zaušičke vina žareči obrabi so zaplopljeni v prouidarna razmotrivanja podjetniških skrbi. Nad hišnimi vrati je napis: »Sindikataj poljedelcev.« Iz hiše buči kakor iz čebelnega panja. Aha! Prerijem se na drugo stran prostranega selmišča. Pred vežo široke hiše se zgrinjajo poljedelski delavci. Razgreti, srdirti glasovi. Od nekod diši razlito vino. Pod obokom miza, za njo dva razkoračena Francoza, zadržana v kup papirjev. Na mizi svezljati časopisov in brošur. Nekdo pritrjuje nad vhod začasni napis: »Zveza poljedelskih delavcev.« Na drugem koncu selmišča zavrh. Množice se zaženejo tja in me potegnejo za seboj. Sredi trga pod

KULTURNI OBZORNIK

Lepak Rowlanda Suddabya, ki propagira obisk angleške pokrajine staromodnih gradov in dvorcev

IZ NASIH KINODVORAN »PREPOVEDAN SAD«

»Le fruit défendu«. Režija: Henri Verneuil. V glavnih vlogah Fernandel in Françoise Arnoul. Podjetje za izposojanje filmov »Vesna, Ljubljana«. Prav razveseljivo dejstvo je, da se je filmski repertoar pri nas v zadnjem mesecu močno »popravil« in da je le še z redkimi izjemami, kot sta na primer »Dvojno življenje« ali »Hannerl«, program izpolnjen s precej kvalitetnimi filmi. Med te lahko prištejemo tudi francosko komedijo »Prepovedan sad«, ki sicer ni nikakoli pomembna umetnina, je pa narejena z mnogo izvirnosti ter duhovitosti ter nam da dve pestri urici lahkotnega doživljanja. Po vsebini bi bil ta film sicer lahko prav resna drama; gre namreč za problem zakonskega trikotja, za znano »zakonsko dramo v trah poglavjih«, le da je tisto resnobno obravnavanje takšne teme, kakršnega smo vajeni iz podobnih filmov, tokrat zamenjal lahkoten francoski šarm, ki se raje izogne tragediji in se s smejočim realizmom približa že skoraj satiricnemu pri-

PRVE KRITIKE O NOVEM FILMU

„Ešalon dr. M.“

Jugoslovanski tisk objavlja prve kritike o našem novem filmu »Ešalon dr. M.«. Filmski kritiki Arsa Stefanović piše v »Borbici« med drugim tole:

»On (režiser Zivorad Mitrovič) je precej površni scenarij — brez uspešnih karakterizacij značajev, brez poetične moči in lepote, zgrajen na razmeroma šibki dramaturški osnovi — pretvoril v dinamičen spektakel obo-roženih spopadov med samozavestnimi ljudmi, ki vedo, za kaj se bore in med tistimi, ki jih peza storjenih zločinov, želja po oblasti in lahkem življenju do kraja pahne v izdajstvo in samoprevaro. Dejstvo, da se v tem filmu igralske kreacije gibljejo od zelo neuspešnih (Nadja Poderegin) do povprečnih (Ilija Džuvaleković), še bolj poudarja tisto pozitivno, kar je sicer pretežno obrtniškega značaja, a se je vendarle posrečilo v takšnih razmerah režiserju Zivoradu Mitroviču.

Ce bi ta film presojali na podlagi strogih umetniških meril, potem bi težko našli nekaj, kar bi bilo treba posebej pohvaliti. Če pa gre za posebno filmsko zvrst, za abecedo in jezik sedme umetnosti, za filmsko obrt, pa moramo »Ešalon dr. M.« uvrstiti med doslej najbolj uspešna dela naše kinematografije. Za našo kinematografijo je »Ešalon dr. M.« dopodek prav z vidika njegove obrtniške tehnične obdelave. Sicer v »Ešalonu« jasno vidimo nekatere kopije prizorov iz western filmov, toda mar tudi to ne pomeni nekaj? Pridobljeno znanje je moč koristno uporabiti tudi pri drugi vrsti filmov.«

S. K.

Na novo oživljeni „RAZGLEDI“

Ko so pred dvema letoma nehali izhajati tržaški Razgledi, je marsikdo začuden obstal in žal mu je bilo revije, ki si je v osmihi letih izhajanja priborila veljavo v slovenskem kulturnem svetu, revije, ki je že imela bolj ali manj ustaljen krog sodelavcev in stalen krog bralcev; zdaj, ko so Razgledi spet začeli izhajati, ko se bore za sodelavce in naročnike in ko se skušajo spet dokopati do prejšnje kvalitete, jih je slovenska javnost toplo sprejela; razveselila se je domačega glasu iz Trsta.

Ob prvi številki ne bi še mogli veliko govoriti. Ko jo prelistam, imam vtis, kot da si se spet srečal s stariim znancom, ki je po daljši boleznj spet prišel na ulico, čeprav še malec negotov in blede, vendar voljan življenja.

Prva številka na novo oživljenih Razgledov res ni take, kot so bile številke pred dvema, tremi leti, je neke vrste opozorilo, glas, ki išče in zbira stare, že raztepane sodelavce in vabi nove. Tako nekako tudi izvirna uvodna beseda uredništva. Sedanji krog sodelavcev je ozek, uredništvo pa vabi in upa, da se bo razširil s pritegnitvijo kulturnih delavcev z Gorisrke in s sodelovanjem starih in mlajših književnikov iz vse Slovenije. Program uredništva ni objavilo, skromno je le zapisalo: »naš program in objube so odvisne predvsem od tistih naših ljudi, ki lahko prinesejo za pero in pri delu pomagajo. Če bodo storili, potem lahko nakažemo svojo

naravno bi bilo, da bi tudi onadva z vero in zaupanjem zaplula z Razgledi v nove dal — saj sta še vedno najmočnejša slovenska prozista onkraj naših mej. Mariborska »Obzorja« so Rebuho in Pahorja sprejela v svoj knjižni program za letošnje leto.

V rubriki »Kritike in poročila« poroča Andrej Budal o novih izsledkih o »Cedačnem evangeliju«. Številko je opremil akademski slikar Bogdan Grom.

Dimče Protuger: Goblen

milim nebom je postavljena miza, prav tako obložena s časopisi, brošurami in letaki. Nad njo transparent z napisom: »Zveza združenih poljedelskih delavcev.«

Na stol se nenadoma vzpne visok, svetelj Francoz in začne v provansalskem narečju: »Tovariši, poljedelski delavci, Francozi in priseljenec!...«

Nadaljnje njegove besede zaušči hrušče, govornik omahne, transparent pada med množico, policija, krič in vik... Vedno krožijo med poljedelskim proletariatom od rok do rok letaki, ki pozivajo francoske in priseljene delavce v boj za njihove zahteve, proti znižanju mezd in prelamljanju pogodb, ki ga izvaja sindikat poljedelcev. Letaki v francoskem, italijanskem, poljskem jeziku... Tsame se gibljejo v soncu, čakajo.

Sindikataj sabetra pogodbe. Le posamezniki, manjši posestniki, ki potrebujejo kvečjemu eno moč za nekaj mesecev, se pogajajo in plačujejo na svojo roko, plačujejo nad takso, ki jo hoče diktirati sindikat. Toda to se komaj pozna.

Sete popoldne sklenemo tarifo, najvišje plače za pol leta: 3200 frankov. Lestvica pada dol do navadnega izbranka, ki dobi komaj 2000 frankov. Pogodba se glasi za hrano, najmanj štiri obroke na dan, prenočevanje na postelnih posteljah s perilom, bolniško zavarovanje, deseturno delo.

Toda beli sužnji se ne vdaajo pspinatim vabam. Vedo, da bo večji del trajalo dele po dvanajst in še več ur na dan, da bo hrana komaj

»Močji, svinjal! Ti so še večji re-veži, kakor ml. Gospodarji so krivci! Nekdo razlaga še bolj resno: »Kapitalisti so krivi, naši in njihovi. Kdo jih je postal sem?«

Nekdo pohiti za skupino s polno steklenico vina. »Združiti se moramo vsi...«

Ze prej sem prisluškoval, da bi iztaknil kakega rojaka. Našel sem nekaj Dalmatincev in Litvanov. Proti večeru pa sem šel mimo voza, ki je čakal v stranski ulici in čul govoriti slovensko. Na vozu sta sedela dva fanta in pila iz steklenice.

Pristopil sem. Kakata na »spodarja, da se z njim odpejem« na mesto dela. Eden je iz Prekaurja doma, drugi iz Kozjanskega.

Prekmurci pripoveduje: »Tri leta sem že v Franciji. Od kraja sem dobro zaslužil, sedaj pa je bolj trda. Do zdaj sem imel srečo, da nisem bil brezposeln. Prihranil sem si nekaj in postal materi na Gorizko. Kako bo, pri novem gospodarju, ne vem. Videti je stiskač. A kaj hočemo?«

Kozjanec pa pravi: »Tukaj sem štiri leta in se moram ves čas ubijati s poljedelstvom, ker ne dobim karte za industrijo. Vso zimo sem bil brezposeln in kar sem si prej prihranil, sem medtem porabil. Doma nimam nkegar, pa me zato manj skrbi. Zavidnjala sva se za pol leta. Zivi se, a za starost to ni...«

Piljemo in govorimo. Dalč je domovina, trda za tiste, ki jo redijo. Pride Francoz in voz izgine proti Loiri. Pomahamo si še. Bil sem na največjem semnju belih sužnjev v Evropi...

ŠPORT IN TELENA VZGOJA

SKUPŠČINA BRODARSKE ZVEZE SLOVENIJE

Letos glavna pozornost svetovnemu prvenstvu v Tacnu

Delegati brodarških društev in skupin so se danes zbrali na III. redni letni skupščini. Skupščina so prisostvovali tudi predstavniki Brodarske zveze Jugoslavije...

V uvodnem poročilu je predsednik Brodarske zveze Slovenije tovarš Jelenec poročal o dvoletnem delovanju zveze, o njenih uspehih in neuspehih. Prve težave so se pojavile, ko so nekateri neodgovorni funkcionarji v posameznih republikah zvezah hoteli razdeliti Brodarsko zvezo na več strokovnih zvez...

S PRIKLJUČITVIO SLOVENSKEGA PRIMORJA — POGOJI ZA JADRANJE

Novo področje se je Zvezi odprlo s priključitvijo Slovenskega Primorja k matični deželi. Tako smo Slovenci po dolgih letih spet prišli do morja. S tem so se odprle večje možnosti za brodarstvo — posebno za jadranje...

SVETOVNO PRVENSTVO — GLAVNA PRIREDITEV

Letos bodo imeli kajakaši in jadralci bogat program tekmovanj. Kajakaši bodo kot vsako leto začeli s Tivoli štates, maja meseca bodo imeli republiško prvenstvo, sredi junija...

Jadralce ob koprski obali

šva, čeprav so ravno tu dobri pogoji za razvoj kajakaškega športa. Prav tako bo treba poziviti delo na Dolenjskem, posebno pa v Novem mestu, kjer je sicer nekaj navdušenih posameznikov, niso pa povezani v neko organizacijsko celoto. Tudi na Gorjskem, kjer so za kajakaše idealni vodni pogoji, se brodarstvo še ni tako razvilo, kot bi to bilo treba...

Iz poročila sekretarja tov. Prvinška je videti, da v številu članstva Zveza ni mnogo napredovala. To pa

OBCNI ZBOR PLANINCEV V CELJU

Za take uspehe — več podpore

Pred dnevi je Planinsko društvo Celje polagalo obračun dela v minule letu. Za preč desetimi leti je bilo treba krepko prijeti za delo, ker je okupator požgal in oropal društvene postojanke. Po nekaj letih pametnega gospodarjenja je PD Celje obnovilo vseh pet svojih postojank, z letošnjim letom pa prevzema še novo na gori Oljki. Kar 7 milijonov je bilo investiranih v gradnje in opremo postojank, v katerih je v letu 1954 našlo 63.000 delovnih ljudi našo prijeten oddih in razvedrilo.

Ključ visokemu številu obiskovalcev planinskih postojank, od katerih je bila najbolj obiskana v Logarski dolini, pa zaradi slabe organizacijske tehnike društvu ni uspelo zvišati števila članstva, ki že nekaj let stoji na številki 1800. Problematično je predvsem vprašanje mladine, saj je v društvu od 4500 celjske srednješolske in delavske mladine le 300 planincev.

V društvu so marljivo delali poleg gospodarskega še alpinistični, propagandni, markacijski in fotografski. Alpinistični odtsek šteje samo 6 članov. Videti je, da zadnje tragične smrti pomenijo upravičeno opozorilo pri razvoju AO. Mladinsko vprašanje v PD Celje bo treba uspešneje reševati in najti temešnje stike s šolami, taborniško in poštinsko zvezo.

Markacijski odtsek je obnovil in markiral devet planinskih poti, od katerih je zlasti pomembna pot z Okrečja na Križ in Cesko koto. Ki omogoča prehod iz Logarske doline na Jezerško. Propagandni odtsek je organiziral več predavanj, ki jih je imel zaini alpinist Debeljak, z vestnim akviziterjem pa je dvignil število naročnikov na »Planinski vestnik« na 683.

Nesporazumi pred olimpiadi

Hongkong, 20. febr. (AFP). — Olimpijski odbor LR Kitajske je postal protest mednarodnemu olimpijskemu komiteju proti povabilu, ki so ga poslali športni organizaciji na Formoz, naj sodeluje 1956 na olimpijskih igrah v Melbournu (Avstralija). V protestu pripominja predstavnik kitajskega odbora, da je alpinistični odtsek odbora, da je alpinistični odtsek odbora, da je alpinistični odtsek odbora...

ICF. Razen tega bo v tem času prišlo v našo državo veliko število turistov in gledalcev, ki pa bodo poleg svetovnega prvenstva želeli videti tudi lepote naše domovine. Zato se je Brodarska zveza Slovenije povezala z ostalimi republikami brodarškimi zvezami, da bi pomagale organizirati turnee s kajaki po naših rekah.

Jadralci bodo za otvoritev imeli slovensko prvenstvo v kategoriji olimpijskih jol v začetku junija v Mariboru, glavna prireditev pa bo državno prvenstvo v Kopru. Razen organizacije svetovnega prvenstva bodo glavne naloge za v bodoče predvsem številčno okrepiti vrste brodarjev, saj je med mladino veliko zanimanje, treba je samo najti stik z njimi. Treba bo izboljšati materialno stanje za gradnjo člarnih in nabavo novih člounov. Potrebno pa bo tudi ustanoviti brodarška društva v krajih, kjer so za to primerni pogoji, pa do sedaj tam društev še ni.

Kakor vidimo, so pred Brodarsko zvezo Slovenije velike in odgovorne naloge. Upamo pa, da jih bodo uspešno rešili in s tem vzbudili še večje zanimanje za brodarstvo med mladino.

SKUPŠČINA KOŠARKARSKE ZVEZE JUGOSLAVIJE

Liga bo imela deset članov

Beograd, 20. febr. (Tanjug). — Letna skupščina Košarkarske zveze Jugoslavije je sklenila, da bo letos tekmovanje za državno prvenstvo za moške in ženske v okviru lig. V tekmovanju moških moštev bo sodelovala deset klubov, in sicer: Crvena

ROKOBORBA Prvenstvo Štajerske

Maribor, 20. febr. Težakotelski klub Železnikar je danes priredil prvenstvo Štajerske v grško-rimskem slogu. Nastopilo je 14 rokoborcev Železnikarja in po 1 tekmovalca »Partizana« iz Lenarta, Rač in Branika.

NAMIZNI TENIS »Triglav« premagal »Ljubljano«

Kranj, 20. febr. Namiznoteniški klub »Triglav« je danes imel v gosteh ZNTK »Ljubljano«. Zmagali so Kranjčani z rezultatom 6:4. Posamezni dvoboji: moški 5:1, ženske 7:0, mladinci 1:5, »Triglav« in mladinci II., pionirji 5:0 za »Ljubljano«.

SAHOVSKO PRVENSTVO JUGOSLAVIJE Karaklajić ima točko prednosti

Novi Sad, 20. febr. (Tanjug). — V XIV. kolu sahovskega prvenstva v Novem Sadu so bile borbe živahne in razburjive. Ivkov se proti Trajkoviću branil s siciljansko obrambo. V igri figur je Trajković nekorektno žrtvoval figuro, Ivkov se je dobro branil ter zvilc časovni stiski odbral figuro več, tako da se je Trajković po 40. potezi vdal.

Bertok in Rabar sta igrala siciljansko, in sicer varianto, ki so jo že tolikokrat igrali na tem prvenstvu, da bo najbrž dobila ime novosaadska varianta. Čeprav skriva mnogo možnosti za zaostritev borbe, sta partnerja že v 21. potezi remizirala.

Djurašević in Gilgorić sta igrala špansko partijo. Iz otvoritve sta oba igralca prišla z enakimi možnostmi. Čeprav je bilo pričakovati, da se bo Gilgorić želel oddolžiti za poraz na lanskem beograjskem jubilejnem turneju, je porabil remi v 16. potezi. Djurašević je ponudbo sprejel.

Matulović se je proti Pucu branil s kraljevsko indijsko obrambo. Partnerja sta v otvoritvi precej manevrirala, po treh urah pa remizirala. Bogdanović in Lukić sta igrala špansko partijo. Boj je bil oster. Oba sta se znašla v hudi časovni stiski. Lukić je v 40. potezi zagrozil z osvovljivo figuro. Partija je bila prekinjena.

Smederevac je proti Janoševiću igral zaprti siciljansko. Prvi je napadel na kraljevem, drugi pa na daminsem krilu. V zanimivi borbi z obojestranskimi žrtvami kvalitet in figur je bila partija prekinjena v nejasnem položaju.

Segi in Milčić sta igrala špansko partijo. Milčić je pred prekinljivo prišel v časovno stisko, vendar se je dobro znašel in celo obliki kmeta. Milčić se obeta zmagata.

Matanović se je proti Udovičiću branil z Nimcovičevno indijsko obrambo.

SMUCANJE Jugoslavlani zasedli prva tri mesta

Eisenberg (Avstrija), 20. febr. (APA). Na mednarodnem tekmovanju v smučarskih skokih v Eisenbergu so jugoslovanski smučarji Zidar, Rogelj in Podgorac zasedli prva tri mesta, medtem ko je bil Adlešič peti.

Rezultati: Zidar 217,3 točke (65 in 68,5 m); Rogelj 214,6 točk (65 in 67 m); Podgorac 202 (60 in 62 m); Augustin (Avstrija) 190,3 (56 in 54 m); Adlešič 189,6 (54 in 57 m); Rois (Avstrija) 189,5 (51 in 58 m) itd.

Nasa šteta predzadnja Kurmayer, 20. febr. (AFP). — Na mednarodnem tekmovanju v smučarskem štafetu teku 4x10 km za »Pokal Kurikalca«, je jugoslovanska ekipa med enajstimi reprezentancami zasedla deseto mesto.

Rezultati: Italija A 2:15,23; Italija B 2:17,22; Francija A 2:19,46; Švica 2:20,25; Norveška 2:20,47; Italija C 2:20,28; Nemčija 2:22,56; Avstrija

PEREČA VPRAŠANJA V NOGOMETU

»Nogometni nakupovalec«

Poznamo ljudi, zlasti v Evropi in Južni Ameriki, deželah, kjer je nogomet sila priljubljen, katerim je ta šport dragoceno trgovsko točko. To so ljudje, ki sklepajo klubom turnee in pri tem z različnimi zvižnami zaslužijo na račun klubov in njih igralcev lepe denarce. Imenujemo jih menažerje. Vsekakor pa jim bi veliko bolj ustrezal naziv nogometni nakupovalec, saj so to tudi v resnici.

KAKO SKLEPAJO TURNEJE Pri sklepanju turnee so se ti nogometni nakupovalci sprtno vrinili kot nujen posredovalec. Klub sklene turnejo neposredno z njimi, kar prinaša menažerju določene odstotke.

V prvem primeru sklene klub pogodbo z menažerjem o številu tekem in mu za to ponudi določeno vsoto denarja. Nasproti domačim moštvom nima gostujoče moštvo nikakršnih neposrednih obveznosti. Vse se giblje okrog menažerja. Le-ta je v središču pozornosti in ume to sprtno izkoristiti; zanj so klubi navadno trgovsko blago, ki ga prinaša na nogometni trg, ga ponuja, baranta z njim in se pogaja, prizadeva, da bi kar največ spravil v svoj žep. Takšne pogodbe so najbolj pogoste, kadar gre za gostovanje izven Evrope.

Tako je na primer Crvena zvezda letos imela pogodbo za gostovanje v Južni Ameriki. Do nje je imel obveznosti le menažer, od katerega je prejela za vsako tekmo po 1400 dolarjev, vsem klubom, ki so bili na programu, pa po približno 6000 dolarjev, saj je zanj položajni in bivanje. V takšnem položaju si menažerji in klubi, s katerimi igra tako moštvo, prizadevajo, da bi kar največ zaslužili. Odpovedujejo tekme, sklepajo nove, spreminjajo termin le zato, da bi kar največ zaslužili.

Vse je odvisno od povezave. Ko na pr. Crvena zvezda doseže v začetku turnee uspeh, menažerji zlahka prisilijo moštvo, da odigra še kako nepredvideno tekmo. Zakaj povpraševanje po tem klubu je veliko in z njim je moč lepe zaslužiti. Seveda mora na pr. klub »San Lorenzo« dobro plačati menažerju za to tekmo, utrujeno moštvo pa igra za že poprej dogovorjeno vsoto. Kajti menažerji so brezobzirni — zanje je nogomet kupčija.

Ko se sklepajo pogodbe s klubom ob posredovanju menažerja, ki dobi za to samo odstotke, je nevarnost za klub, da bo izigran, manjša. Toda s tem še ni izključeno, da bi jih tudi v tem primeru menažerji ne prevarili.

Sicer pa menažerji ne zaslužijo samo odstotke od tekem, oziroma z neposrednimi prevarami. Dobijo tudi odstotke hotelih in restavracijah, kamor pripeljejo moštva, hkrati pa zaslužijo tudi pri vseh mogočih trgovskih storitvah, ki jih nudijo klubom in igralcem...

NEKAJ PRIMEROV Ti nogometni nakupovalci imajo svojevrstno metodo, pa tudi zvižake, ki jim klubi pogostokrat nasledajo. Pogojem samo nekaj primerov.

Menažer, ki je pripravil turnejo »Vojvodine« po Južni Ameriki je razveljavil, da igra v njenem moštvu devet reprezentantov, med njimi tudi Beara, Cajkovski, Horvat in Vukas. Menažerji se pogosto med seboj trdo spopadejo. To bi bila sicer njihova stvar, če gostujoča nogometna moštva ne bi bila žrtve njihovih spletk.

Ko nekdo tuje moštvo gostuje v državi, ki je menažerjevo področje vplivca in sam pri tem poslu ne sodeluje, si prizadeva preprečiti te tekme. Eden izmed razlogov, da Crvena zvezda na svoji letošnji turneji ni nastopila v Čilu, je prav takšen. Ali na pr., kadar gostuje moštvo, ki ga »menažerji« kak drugo nogometni nakupovalec, le-ta s svojimi zvezami stalno širi v tisku vesti, da to moštvo ne bo prišlo...

PRVENSTVO SLOVENIJE V KEGLJANJU Povprečni rezultati

Celje, 20. febr. — Od petka do danes se je na kegljišču Betona v Celju pomerilo za naslov prvaka Slovenije 9 ženskih ekip in 22 posameznice. Pri ekipah je prva mesto osvojili Gradis (Ljubljana) z 2207 podrtimi keglji, za njim so se uvrstili Krim (Lj.) 2114, Triglav (Kranj) 2026, Kladiivar (Celje) 1991 itd.

Tekmovanje posameznic je bilo zaradi prekinitve toka prekinjeno. Dosedaj vodi Klemenčičeva (Gradis) 374, pred Ambrožičeva (Triglav) 367, Martelančeva (Triglav) 362, Smrajčeva (Gradis) 361, Belkova (Beton) 353 itd.

Nastopilo še ni šest najboljših slovenskih kegljačic, med njimi Erjavčeva, Građinarjeva, Knezova, Zorkova in tako dalje. Tekmovanje se bo zaključilo v četrtek.

»Invalid« zmagala

Kranj, 20. febr. — V nadaljevanju tekmovanja v slovenski republiški ligi sta danes nastopili v Kranju moštva Beton iz Celja in Ilirija iz Ljubljane. Zmagalo je moštvo Betona s 438:370 podrtimi keglji.

Beton — Zagorec 733, Tomc 707, Matjaž 695, Gorjanec 708, Tepelj 706, Vanovčeva 776 — skupno 4383. Ilirija — Rudolfi 712, Dolinar 704, Stanko 746, Ahlin 723, Reja 724, Novak 688 — skupno 4276.

Železnikar boljši od Lokomotive

Ljubljana, 20. febr. — Na kegljišču Ilirije sta se danes pomerili slovenski republiški ligi Lokomotiva (Maribor) in Železnikar (Zelenogradec). Dvobojski se je končal z zmago Železnikarja s 4618:4468 podrtimi keglji. Lokomotiva — Fondak 735, Baumkirchner 717, Cimperman 704, Težak 734, Nagode 777, Tučič 801 — skupno 4468.

Železnikar boljši od Lokomotive (nadalje)

Ker je bilo potrebno, da se pri končnem rezultatu v celoti odloči, so igralci iz obeh ekip igrali še po dve uri. Železnikar je s 4618 točkami zmagal Lokomotivo s 4468 točkami. Lokomotiva — Fondak 735, Baumkirchner 717, Cimperman 704, Težak 734, Nagode 777, Tučič 801 — skupno 4468.

VESTI IN DOGODKI

NOGOMET Uspeh BSK Paramariba, 20. febr. BSK je odigral danes v Paramaribu zadnje tekmo na turneji po Južni Ameriki. Beograjski nogometni so vsesko pot razli reprezentanco Paramariba z rezultatom 7:3. BSK se bo jutri vrnil v Jugoslavijo.

Mladinsko državno prvenstvo v dvorani

Zagreb, 20. febr. V dvorani zagrebskega velesajma je bilo danes prvo mladinsko atletsko prvenstvo Jugoslavije v dvorani. Nastopilo je nad 60 atletov in atletinj. Najboljše rezultate sta dosegla Lešek (Kladiivar) v skoku s palico 4,50 m in Miller (Dinamo) 153 cm v skoku v višino.

SVETOVNO PRVENSTVO V HITROSTNEM DRŠANJU Erikson svetovni prvak

Moskva, 20. febr. (AP). Šved Sigvard Erikson je zasedel prvo mesto na svetovnem prvenstvu v hitrostnem dršanju, ki je bilo danes zaključeno v Moskvi. V štirih disciplinah (300, 1500, 5000 in 10.000 m) je dosegel skupno 195.096 točk. Za njim so se uvrstili: Gontarenko (SZ) 193.827, Lohansson (Norska) 196.076 točk.

Rezultati (vseh sedem disciplin): 1500 m: Gontarenko 2:20,6; Erikson 2:20,9; Siljkov 2:21,1; 5000 m: Erikson 17:09,8; Lohansson (Norska) 17:11,9; Gontarenko 17:12,9. Erikson je nedavno zasedel tudi prvo mesto na evropskem prvenstvu v hitrostnem dršanju.

DNEVNE NOVICE

Uprava lista »Sodobno gospodinstvo« se je preselila iz Erjavčeve ulice št. 12 na Poljanski cestni št. 6, kabin 30-783 (dom Ivana Mojzerja), ljubljana. Vsa naročila in reklame pošiljajte na novi naslov.

VELA sol za kopanje, izdelana iz najboljših surovin, je enakovredna kopanim solem svetovnega slovanstva, ohranja, krepi in živce in dehidira.

KONCERTI

Stjepan Radić, prvi in edini jugoslovanski pianist, nagradjen s prvo nagrado jugoslovanskih glasbenih skladateljev, koncertira nočjo ob 20.15 v Filharmoniji za smodni abonmaji. Program obsega Bachovo Fantazijo in Tago, Beethovenovo in Chopinovo sonato ter Cipriovo sonatino. Nekaj nabornih sedežev je še v prodaji, vstopnice od 120 din navzdol, študenti popust.

GLEDALIŠČA

DRAMA

Ponedeljek, 21. febr.: ob 20: Shakespeare: »Romeo in Julija«. Abonma G. (Julija) — Mrida Potokarjeva, Romeo — Andrej Kurent, Mercutio — Vladimir Skrbnjšek.)

Torek, 22. febr.: Zaprto.

Sreda, 23. febr.: ob 20: Goldoni: »La Zankina«. Abonma G.

Četrtek, 24. febr.: Zaprto.

Petak, 25. febr.: ob 19.30: Shakespeare: »Romeo in Julija«. Abonma Petek II. popoldanski.

OPERA

Ponedeljek, 21. febr.: Zaprto.

Torek, 22. febr.: Zaprto.

Sreda, 23. febr.: ob 19.30: R. Strauss: »Kavalir iz rož«. Izven.

Četrtek, 24. febr.: ob 19.30: Donizetti: »Lucia Lammermoor«. Abonma red A.

Petak, 25. febr.: ob 19.30: Golovac: »Sreča onega sveta«. Zaključena predstava za ljubljansko garnizijo.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Torek, 22. febr.: ob 16: Eduardo de Filippo: »Filumena Marturano«. Red Terek popoldanski. Vstopnice so tudi v prodaji.

Sreda, 23. febr.: ob 20: John van Druten: »Grlice glas«. Abonma red C.

Četrtek, 24. febr.: ob 20.30: John van Druten: »Grlice glas«. Abonma red D.

Petak, 25. febr.: ob 20: John van Druten: »Grlice glas«. Red Petek.

SENTAKOBSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, M. št. 101

Sreda, 23. febr.: ob 18: Goerner: »Pepelka«. Pravljica igra z godskimi predstava.

Prodaja vstopnic v Mestnem domu ob torika dalje, rezerviranje tel. št. 22-30.

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za ponedeljek, 21. febr.

17.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 24.00, 25.00, 26.00, 27.00, 28.00, 29.00, 30.00, 31.00, 32.00, 33.00, 34.00, 35.00, 36.00, 37.00, 38.00, 39.00, 40.00, 41.00, 42.00, 43.00, 44.00, 45.00, 46.00, 47.00, 48.00, 49.00, 50.00, 51.00, 52.00, 53.00, 54.00, 55.00, 56.00, 57.00, 58.00, 59.00, 60.00, 61.00, 62.00, 63.00, 64.00, 65.00, 66.00, 67.00, 68.00, 69.00, 70.00, 71.00, 72.00, 73.00, 74.00, 75.00, 76.00, 77.00, 78.00, 79.00, 80.00, 81.00, 82.00, 83.00, 84.00, 85.00, 86.00, 87.00, 88.00, 89.00, 90.00, 91.00, 92.00, 93.00, 94.00, 95.00, 96.00, 97.00, 98.00, 99.00, 100.00

VESTI IZ MARIBORA

DEŽURNA LEKARNA

Ponedeljek, 21. febr. 1955: lekarna »Centers«, Gosposka ul. 12.

KINO

PARTIZAN: Ital.-franc. film: »Clovek molega življenja«.

UDARNIK: Italijanski film: »Moj sin profesor«.

POBREŽJE: Zaprto.

STUDENCI: Zaprto.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Ponedeljek, 21. febr. ob 18 in 20: »Veseli spored«. Izven.

Torek, 22. febr. ob 16, 18 in 20: »Veseli spored«. Izven.

Rojstva: Rodile so: Matilda Vurcer, stara 24 let, poljska delavka, Katica — Romana; Jožeta Vivalda, 22 let, delavka — Dadič; Marija Pirman, 33 let, kuharica, Kofevje — Danico; Brigita Breg, 30 let, gospodinja, Sentilj v Slov. gorah — Danila; Marija Gosak, 24 let, gospodinja, Brestanica — Danila; Nedeljka Ferdič, 27 let, naviljalka — Milana; Elizabeta Zunko, 23 let, delavka, Ljubuški — Dušana; Zdenka Kerenčič, 30 let, učiteljica, Ranca — Slavka; Elizabeta Kovač, 30 let, gospodinja, Hoče — Adalberta.

Rodile so: Marija Klaneček, 23 let, servitka, Pohorski dvor — Branko; Marija Kosi, 20 let, tkalka — Lidija; Nežka Krajnc, 24 let, gospodinja — Zdravka; Rozalija Kukovec, 38 let, gospodinja, Podgorac — Jožefo; Marija Zihar, 34 let, gospodinja — Slavica; Terezija Čapl, 35 let, gospodinja, Vrte — Vladimir; Cvjetka Skerget, 21 let, politarka, Orihova vas — Strežka; Alojzija Mauček, 20 let, gospodinja, Oržab in Dravi — Božo; Marija Storgar, 24 let, kmečka hči, Ruperče — Dušana; Marija Golob, 28 let, gospodinja, Brezje — Ivana.

VESTI Z JESENIC

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Ponedeljek, 21. febr. ob 14: Skufca: »Trnjuljčica«. Zaključena predstava za gimnazijo Bled.

Torek, 22. febr. ob 19.30: P. Petrovič: »Ploha«. Vaška šola z petjem. Izven.

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR

OBČINSKI ODBOR ZB

OBČINSKI KOMITE ZKS

OBČINSKI ODBOR SZDL

OBČINSKI ODBOR RK

PODGORJE pri Slovenjem Gradcu

čestitajo vsem občanom k občinskemu prazniku!

INDUSTRIJA USNJA VRENIKA sprejme

šefa prodajnega oddelka

z dovršeno trgovsko akademijo in nekaj prakse. Prednost imajo mlajše osebe in takšne, ki obvladajo en tuj jezik;

dve administrativni moči

z dovršeno trgovsko akademijo. V poštev pridejo tudi osebe z minimalno prakso.

Stanovanje oziroma prevoz iz Ljubljane zagotovljena. Pismene ali osebne ponudbe na zgornji naslov!

Upravni odbor Gradbenega podjetja »SAVINGRAD« — CELJE razpisuje

mesto tehničnega vodje podjetja

Pogoji: gradbeni inženir s petletno prakso ali višji gradbeni tehnik z desetletno prakso. Nastop službe takoj ali po dogovoru.

Plača po tarifnem pravilniku ali po dogovoru.

Družinsko stanovanje zajamčeno.

Ponudbe je treba poslati na upravo podjetja.

CELJSKE VESTI

MESTNO GLEDALIŠČE — CELJE

Ponedeljek, 21. febr. ob 19.30: Shakespeare: »Hamlet«. Predstava za sindikate.

Sreda, 23. febr. ob 19.30: Shakespeare: »Hamlet«. Izven in za sindikate.

Četrtek, 24. febr. ob 15: Shakespeare: »Hamlet«. Zaključena predstava za I. gimnazijo.

Petak, 25. febr. ob 15: Shakespeare: »Hamlet«. II. šolski abonma.

Sobota, 26. febr. ob 19.30: Shakespeare: »Hamlet«. Abonma red Terek in izven.

Nedelja, 27. febr. ob 15.30: Shakespeare: »Hamlet«. Abonma red Nedelja in izven.

Opozorjamo abonente torkovega abonmaja, da imajo predstavo v soboto 26. februarja, abonenti nedeljskega abonmaja pa v nedeljo 27. febr.

LJUDSKA UNIVERZA V CELJU

Danes v ponedeljek 21. febr. ob 19. uri bo v predavalnici (II. nadst.) I. gimnazije govoril prof. Milan Lorenčak o temi: »Umetnost v srednjem veku«. Skioptične slike. Vljudno vabljeni.

Gibanje prebivalstva v okviru Celje v času od 3.—14. februarja 1955.

Poročili so se: Franc Zepin, poljedelec iz Verat, ob. Podčetrtek in Marija Zerkelj, poljedelka iz Drenovskega roba, ob. Lesično; Franc Kodro, poljedelec iz Malih Braslovč in Marija Jesovec, gospodinja iz Malih Braslovč; Franc Forstner, poljedelec iz Dobrovej in Marija Vratnik, poljedelka, stanujoča istotam, oba ob. Braslovče; Jožef Gajser, kmetovalca iz Brega in Marija Poljšar, kmetovalka iz Lik, oba ob. Rogatec; Vincenc Lorber, kmetovalca iz Dobove in Jožefa Križanec, gospodinja, stanujoča istotam, oba ob. Rogatec; Franc Perko, kinopertator iz Ločice, ob. Vrnsko in Stefanija Pristovnik, frizerka iz Sentjurja pri Celju; Anton Deželak, rudar iz Grič in Cecilija Obroz, poljedelka z Vel. Grabovž, ob. Brezje; Anton Stojšek, kmetovalca iz Stojnega sela, ob. Rogatec in Hedvika Drenfink, kmetovalka, stanujoča istotam; Jožef Kiltak, kmetovalca iz Rogatec in Marija Koros, kmetovalka.

stanujoča istotam; Janez Vojek, tov. delavec iz Repnega, ob. Dramlje, in Ana Pubeo iz Bezovja, ob. Sentjur pri Celju; Karel Novak, posestnik iz Golobinjeka, ob. Planina pri Sevnici in Justina Kunst, poljedelka iz Žob, ob. Kozje; Franc Gajser, delavec iz Kisovec pri Zagorju in Antonija Pesko, poljedelka iz Trajne pri Grobelnem; Janez Lojko, elektromonter iz Velikih Roden, ob. Rog. Slatina in Leopoldina Bredšček, poljedelka iz Rogoske Slatine; Jurij Razborski, kmečki sin iz Kobl, ob. Loče pri Poljanah in Angela Curnmajster, kmečka hči, stanujoča istotam; Janez Curnmajster, kmečki sin iz Kobl, ob. Loče pri Poljanah in Pavla Kovačič, kmečka hči iz Selškog vrha; Jožef Ovirik, rudar iz St. Lovrenca pri Prebolu in Amalija Permozer, delavka iz Dolenje vasi; Ladislav Hus, rudar iz Sv. Lovrenca pri Prebolu in Rozalija Dobejak, tov. delavka iz Dolenje vasi; Rajmund Zmrzak, kmet iz Marije Boko in Pavla Zakonjšek, kmečka hči, stanujoča istotam; Konrad Korenka, invalid in Terezija Črep, oba iz ob. Dobrna; Justin Marsinak, poljski delavec in Marija Grobelnik, poljska delavka, oba iz ob. Dobrna; Franc Požin, poljedelec iz Povsena občina; Rimsko toplice in Bernarda Drenšak, kmetovalka, stanujoča istotam; Anton Privonik, trg. poslovođa iz St. Lovrenca, ob. Prebold in Silva Koršec, poljedelka iz Glinj, ob. Braslovče; Martin Granko, poljedelec iz Orle vasi, ob. Braslovče in Marija Matko, poljedelka iz Orle vasi.

Umrlj so: Terezija Turšek, posestnica iz Rakoveli, ob. Braslovče, stara 72 let; Elizabeta Prisan, upokojenka z Parizelj, ob. Braslovče, stara 63 let; Antonija Lomšek, gospodinja iz Podvrha, ob. Braslovče, stara 85 let; Jakob Sibane, prevzičkar iz Pristave, ob. Dobrna, star 76 let; Filip Sibila, prevzičkar iz Magdalene pri Prebolu, star 78 let; Marija Kukuvič, upokojenka, stara 87 let iz Sv. vrtin; Jakob Lorger, prevzičkar iz Grobelnega, star 92 let; Mihael Znidar, upokojenec iz Vrha, star 57 let; Ivan Malcaj, železniški uradnik z Sentjurja pri Celju, star 80 let; Amalija Ferič, otrok iz Buč, stara 1 leto; Franc Lepnik, kmetovalca iz Stojnega sela, ob. Rogatec, star 74 let; Rozalija Hotovnik, prevzičkarica iz Ljubitec, ob. Vitanje, stara 88 let; Alojz Sojč, posestnik iz Skomarja, ob. Vitanje, star 47 let; Julijana Lesjak, gospodinja iz Sirmca, ob. Rogatec, stara 76 let; Karel Dečman, upokojenec iz Braslovč, star 78 let; Karel Zganek iz Zg. Roj, ob. Šempeter, star 80 let; Martin Divjak iz Dobrote vasi, ob. Šempeter, star 48 let; Marija Ribč iz Zg. Roj, ob. Šempeter, stara 68 let; Ana Rozec, prevzičkarica iz Lopace, ob. Lesično, stara 84 let.

Vesti iz Kranja

PRESEKNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Četrtek, 24. febr. ob 13.30: Oskar Wüchner: »Pastirček Peter in kralj Brillantins«. Zaključena predstava za solo Križe.

DROBNI OGLASJ

VEC SPOSOBNIH MOJSTROV in pomočnikov za avtokaroserijo, avtokleparje, kolarje in mizarje sprejememo. Interesenti naj podajo prošnje z navedbo dosežanj zaposlitve, kvalifikacije itd. na naslov: »Zvezda«, Maribor, Tržaška cesta. M 148

KINO »UNION«

Ameriški film:
Jutri bo bolje

Tednik: »Filmske novice št. 8«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Ruth Roman in Steve Cochran. Prodaja vstopnic od 9.30 do 11 ter od 14 dalje.

KINO »SOČA«

Premiera angleškega filma
»Hobson v škripcih«

Tednik. Predstave ob 15, 18 in 20. V glavni vlogi John Mills in Charles Laughton. Prodaja vstopnic od 9.30—11 ter od 15 dalje.

KINO »KOMUNA«

avstrijski film:
»Hannerl«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi: Hannerl Matz in Paul Hörbiger.

KINO »SLOGA«: franc. film: »Prepovedan sad«. Tednik. Ob 10 je matineja istega filma. V glavni vlogi: Fernandel in Françoise Arnoul.

Predprodaja vstopnic v obeh kinematografih ob 9.30—11 ter od 14 dalje, za matinejo pa od 9 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: angl. film: »Inšpektor je tui«. Predstava ob 20.

KINO »TRIGLAV«

Francoski film
»Fanfan la Tulip«

Igrajo Gina Lollobrigida, Gerard Philippe. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje. Danes zadnjikrat!

KINO »ŠISKA«

Avstrijski film
»VERUJ V MENE«

Režija Geza v. Cziffra. V glavnih vlogah Marta Harell, Rudolf Prack, Ewald Balser in Senta Wengraf. — Predstave ob 16, 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 14 dalje. — Danes zadnjikrat.

Redakcija biblioteke »Univerzum« JE RAZPISALA

nagradni natečaj

v obliki ankete za sestavo založniškega načrta zbirke »Univerzum« za leto 1956

ROK ZA POŠILJANJE ODGOVOROV 15. FEBRUAR 1955 je podaljšam do 15. aprila 1955

Pravico do udeležbe imajo samo tisti naročniki, ki vplačajo vsaj prvi obrok 400 dinarjev na račun naročnine za leto 1955. Pogoji za natečaj in naročnino, kakor tudi teme so natisnjene v našem katalogu, ki ga pošljemo na zahtevo brezplačno, kakor tudi v prvem in drugem zvezku »UNIVERZUMA«, ki ju je moč dobiti v vseh knjigarnah v FLRJ, ali pri nas po ceni 120 dinarjev za izvod.

»Narodna prosvjeta« — Sarajevo — M. Golubiča 3

7663—1

Hotel Šangaj

VICKI BAUM

Yošio se je rodil v sedemintridesetem letu dobe Meiji, dobe, ki se imenuje razsvetljenje. Za praznik dečkov v maju je dobil od deda majhno samurajsko opremo s čelado in dvema mečema, ki sta bila videti nevarna, čeprav sta bila narejena le iz bambusa in srebrnega papirja. Na visok drog za hišo so obesili velikansko, kot grečno znamenje za odinega sina. Riba se je napolnila z hiše, se napeta dvignila in obvisela v vodoravni legi. Nekatere z mnogimi sinovi. Yošiova mati je čisto vzdihujoče pogledovala naprej vlnjato smehljala.

Tudi ded je imel dva meča, dolgega in kratkega. Pred praznikom dečkov ju je previdno vzel iz predala stenske omarje, ju potegnil iz svilenih rut in ju lepo očistil. Yošio je v pričakovanju spoštljivo pokleknil pred deda in poslušal stare zgodbe, ki jih je

menda obujal v spominu starega moža pogled na nerabljena samurajska meča. Slo je za bitko pri Uno, ki se je bila tam, kjer se je zdaj razprostiral lepi tokijski park Uno. Spoštovanja vredni ded se je kot petindvajsetletni mladenič udeležil te bitke in njegov spoštovanja vredni oče, Yošiov praded, je tam padel. Družina je pripadala rodu, katerega poglavar in vojvoda je bil zvest pristaš Tokugawe, mogočne vladarske rodbine Shogun, ki je vladala deželi dve sto šestdeset let. Tako dolgo so sedeli cesarji Nippona v svoji palači v starem mestu Kyoto, v brezdelju in nenapadljivi, potomci boginje Sonca Ama-Terasu-O-Mi-Kami.

Potem ko so cesarske čete premagale pristaše Tokugawe, bi bila dolžnost vojvode napraviti harakiri, ali kakor je imenoval to ded z lepšim kitajskim izrazom: seppuku. Da bi ga rešili in hkrati očistili njegovo ime sramote poraza in odpora proti božanskemu vladarju so si trije oficirji razparali trebuh. Eden med njimi je bil dedov brat, prastric Kitara. Sij plemenitosti in junaškega samozatajevanja je ovijal spomin na tega prednika, na čigar grob so se zmeraj romali ljudje, da bi se mu poklonili.

Tudi Yošio, stoteč pokraj svojega deda pred oltarjem prednikov, se je posebno globoko priklonil ob spominu na velikega strica Kitara. Sin rešenega vojvode, očiščenega imena in v časteh pri cesarju kot potomec hrabrega sovražnika, je postal minister. Yošio je delno razumel, da je bil ostal njegov ded samuraj, čeprav je bil cesar odpravil stare plemiške rede in jih zamenjal z novimi. In zgodaj se je naučil, česa ne bi smel storiti vnuk samuraja, ki se je boril pri Uno: ne jokati, če ga je kaj bolelo. Ne bežati, če se je bal orjaškega, hudega sosedovega psa. Ničesar storiti in misliti, kar bi utegnilo žaliti njegovo čast — čast štirilet-

nega otroka. Yošio je trdno sklenil, da bo postal kakor eden izmed sedemintridesetih roninov, o katerih je ded zmeraj znova govoril, moč brez gospodarja, zapuščenih »valovnih mož«, ki so se dolga leta pripravljali na to, da bi masčevali smrt svojega kneza in ki so se vsi sami kaznovali s harakirijem, ko so to storili.

Spričo takšnih zgodb je Yošio junaško požiral solze, da se ne bi zjokal, kajti bil je zelo ginjen in samopremaganje je bila čednost, ki so jo najbolj zahtevali od njega. Pred praznikom dečkov so položili v stensko votlino v veliki sobi oba meča in čelado, ki so jih hranili v družini iz rodu v rod, in ded je pokazal otroku, kako se je treba globoko prikloniti pred njimi. Ko je bila slavnost končana, so jih spravili nazaj v stensko omaro in večkrat je Yošio zasačil starca, kako jih je odvijal iz svilene rute in ogledoval. V okroglo ploščico na ročaju je bil vdelan lepo izrezljan bik.

Ce se je Yošio Murata v poznejših letih spominjal svojega deda, je čutil, da je moral biti starih zelo osamljen, da je bil ostanek iz časov, ki so se zdeli omikanim in naprednim otrokom dobe Meiji malone smešni. Priče malice je použil zmeraj sam, ker se ni mogel privediti novomodnemu občaju, po katerem je bilo otrokom in celo ženskam dovoljeno jesti skupaj z družinskim poglavarjem. Ko se je postaral, je porabil pol dne, da je postavil rože v vazo po starih klasičnih zakonih in simbolih, ki so predstavljali nebo, človeka in zemljo v stoterih pomenih in razpoloženjih. Sam je odnesel vazo v stensko votlino in posikal ustrezne beske; čisto je slo za sliko kake pokrajine, čisto za mimogrede narisano bambusovo vejo in čisto samo za nekaj v izbranem lepomislu napisanih besed.

